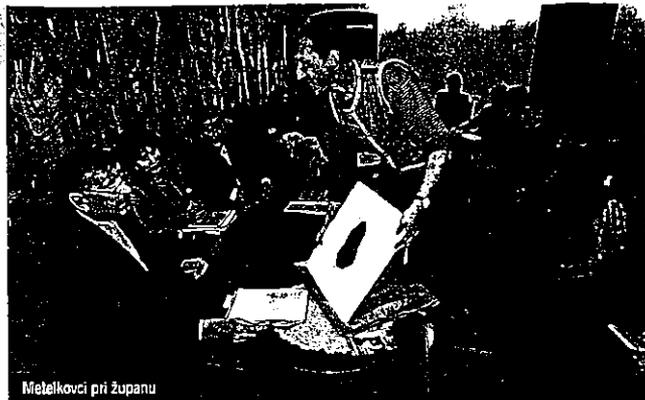

1997

Metelkovci ne izhajajo iz županove dežele

Petkov pogovor med ljubljanskim županom, uporabniki Metelkove in Retino je obrabil "kompromis", po katerem bo mestna uprava za zdaj izpolnila le del odloka o rušitvi severnega dela Metelkove.

Metelkovci pri županu

Osemindvajsetega aprila bodo porušili Sofo, medtem ko bodo Hlev in Garažo pustili nedotaknjena do 25. junja, ko se bo koncal Evropski mesec kulture. Tako bodo Metelkovci ohranili scenografijo, ki jo potrebujejo za izvedbo paratestivala. Umetnike, ki zasedajo prestole Sole, naj bi s podpisom pogodbe začasnó preselili v obnovljen objekt Lovca, župan pa je obljubil, da bo mesto subvencioniralo najemno novim uporabnikom in tudi tistim, ki so jo do danes zaradi sklenjene najemne pogodbe že plačevali. Seveda bodo uporabniki se vedno dolžni plačevati elektriko, vodo in odvoz smeti. Izjema bo odvoz smeti, ki ga bo mesto na lastne stroške opravilo na dom inštitut Sole. Metelkovci so obljubili, da bodo se pred Evropskim mesecem v kulturo izpihali čistilno akcijo.

Mesto je severni del Metelkove izbralo za gradnjo novega mladinskega hotela (arhitekt je že izdelal načrt), zato je malo verjetno, da v naslednjih mesecih ne bodo skušali izposlovati še rušenje Hleva in Garaže. Metelkovci tomu nasprotujejo, češ da je vsaj Hlev mogoče obnoviti. Vida Stanovnik (pomočnica direktorja mestne uprave in vodja mestne komisije za obnovo Metelkove) pa pravi, da so objekti zaradi dotrajnosti strukturno nevarni in da bi bila obnova dražja od novogradnje.

Župan Dimitrij Rupel je v pogovoru izjavil, da je do alternativne kulture pozitivno nastrojen, da pa mora kot župan skrbeti tudi za red, varnost in higieno: "Glede na to, kar sem videl, bi morali podreti še več, kot je predvideno," pravi

Rupel. Delil je nasvete o higieni in varnosti: "Ljudem, za katero ne kaže, da raba Metelkovo deželo", in podganah, pri tem pa je poudaril, da Metelkovci samo prejšnj mesec plačajo najemne čene več kot 70 tisoč tolarjev, kar je za tolikšno kulturo gotovo in obsejen strošek. Pogovore z županom bodo nadaljevali umetniki Metelkove tudi, da v rušitev dajeta vnetično ne bodo pravoltni, župan pa strastno odgovoril: "Če ne bo dogovora, bomo začeli preprosto mestneno sveto."

Urša Matos

Notranja oprema Tetrapaka

PEPELKOVA: drugi zaporedni medžanrski umetniški festival Pepelkova so Metelkovci pripravili povsem brez sponzorjev ali donacij, kljub temu pa je bil vstop na vse prireditve brezplačen. Zavaljo take finančne strukture festivala so na Metelkovi slab teden godli predvsem *demo* ansambli - naj omenim le hecne novopatectike Poglej Marija Jesen - in

Kugla

nastopale gledališke skupine, kot so srednješolski Lenoritiši z Rakitne, poleg obrednega, protivojnega razsula mednarodnega teatra Kugla in reminiscence na Cele kulo, kijo je Ive Tabar razstavil v galeriji Alcatraz, pa je (tudi policajce) presunil zaključek festivala, pirotehnična drama *Nastanek sveta* v režiji Teatra Gromki in Ognjenih kiparjev.

PRESELJENI: Metelkovci so od ponedeljka naprej ob tabornem ognju stražili barikadi, pred vhodom vstric parkirane avtomobile in

Fight v vatelju

večjo, z umetniškimi deli oplemeniteno prepreko, ki stoji na prehodu v Garažo in Hlev. Sodeč po dogovorih z gospodom Ruplom bo izselitev zaenkrat doletela le prebivalce s požarom poškodovane Sole, v kateri delujeta mladopankovska klubba *Pri pijusu* in *Tetrapak* s slačilnico in spalnico za ansamble, dvoravnica *Leglo zla*, kjer so v rednih presledkih potekali koncerti in občasno vadile skupine, kot so *Distorthea*, *Deca Deblilane* in *DTW*, poleg na fotografiji upodobljenega Fajta pa še slikarka, slikar in fotograf.

Jaša Kramaršič

Županja obljublja, da si bo prizadevala, da na Metelkovi pet let ne bodo rušili nobenih objektov.

Radi bi elektriko in vodo za vse

Predstavniki ustvarjalcev od mesta pričakujejo, da pred rušenjem zagotovi nadomestne prostore

LJUBLJANA, 26. — Predstavniki ustvarjalcev z Metelkove so bili včeraj na svojo pobudo na prvem obisku pri novi županji Viki Potočnik. Pogovarjali so se predvsem o ureditvi razmer na Metelkovi. Čeprav niso dosegli nobenih konkretnih rešitev, pa so se dogovorili, da na Metelkovi nadaljnjih pet let najbrž ne bodo rušili nobene stavbe.

Predstavniki ustvarjalcev z Metelkove so jasno povedali, da so proti nadaljnjim rušenjem, saj menijo, da bi bilo uničeno njihovo delo minulih let. Po drugi strani pa se zavedajo, da obstajajo tudi drugi interesi, kot na primer želje sosedov, urbanistov in kapitala. »Če do rušenj res mora priti, naj jih opravijo šele po sprejemu arhitekturnih in investicijskih načrtov in potem, ko bodo sedanji uporabniki dobili nadomestne prostore,« je pojasnil predsednik sveta Rečine Andrej Morovič.

Metelkovi tudi zahtevajo, da bi imeli sedanji uporabniki v primeru rušenja prednost pri dodelitvi novih prostorov. Nagrada arhitekturna rešitev namreč predvideva, da naj bi na tej lokaciji ohranili objekte za neodvisno kulturo. Sedanji uporab-

niki stavb naj bi v primeru rušenja nove prostore dobili pod enakimi pogoji, kot veljajo za uporabnike dveh že obnovljenih stavb. »Z županja smo se dogovorili, da bodo na mestu še enkrat preučili možnost, da se objekt Zaporj ne bi rušil. Načrtovani mladinski hotel naj bi zgradili na območju, kjer so porušili objekt Sola,« je povedal Andrej Morovič.

Vika Potočnik je povedala, da je naklonjena ideji, da se Metelkova ohrani kot kulturni center prestolnice. Čeprav dolgoročni načrti za to območje še niso sprejeti, pa je županja obljubila, da si bo prizadevala, da bi ustvarjalcem čim prej zagotovili osnovne pogoje za delo. Znano je namreč, da sta elektrika in voda le v dveh že obnovljenih stavbah. »Ostale štiri stavbe ni-

majo elektrike in vode. Od mesta pa ustvarjalci pričakujemo tudi večjo finančno pomoč,« je pojasnil Andrej Morovič. Vika Potočnik je zagotovila, da so v celoviti študitek iz tega proračuna vključili tudi sredstva za sofinanciranje kulturnega programa Metelkovev.

Andrej Morovič pa je pojasnil, da od Mestne občine Lju-

bljana pričakujejo, da po skoraj osmih letih delovanja začne finančno podpirati programe kulturnega centra Metelkova. »Mestni oddelek za kulturo nas je

skladiščnej že pldupljali, toso le posamezne skupine ustvarjalcev. Tako imenovani Center Metelkova pa s strani mesta žal še ni priznan,« pravi Morovič.

SUZANA RANKOV

Obnova v letu dni, novo poslopje do leta 2000

LJUBLJANA. 21. aprila - Center za mladinski turizem, Mladi turist, je v sodelovanju z umetniško skupino Sestava in s skupino študentov Ekonomske fakultete v Ljubljani izdelal celoten načrt za obnovo objekta nekdanjih vojaških zaporov na Metelkovi. Mesto Ljubljana pa ima drugačne načrte - objekti nameravajo (skupaj z drugimi) porušiti, na zravnani površini zgraditi garažne prostore in kasneje tudi mladinski hotel. Zagovorniki ideje o obnovi - danes so sklicali tiskovno konferenco - utemeljujejo svoja prizadevanja s trditvami, da bi obnova trajala kvečjemu eno leto - tako bi imeli mladinski hotel že prihodnje leto, medtem ko bi se nova gradnja zavlekla v leto 2000. Poleg tega menijo, da bi z rušenjem in novogradnjo uničili del dediščine. Obnova naj bi stala okoli 50 milijonov tolarjev, vložena sredstva pa naj bi se v celoti povrnila v petih letih. Hotel bi bil edinstven, saj bi vsaka soba (nekdanja celica) predstavljala vstop v svojstven umetniški ustvarjalni proces. (M. G.)

26.2.1997 MAG

Vhod na Metelkovo. (Foto: Luka Dekleva)

Valilnice *in j*

Jožef Školč je nenadoma začel govoriti o kulturi, tako rekoč čez noč se mu je posvetilo, kje so »valilnice novih projektov« (namreč kulturnih).

To, da neki politik v trenutku, ko ga predlagajo za neko, katero koli funkcijo, kompetentno spregovori o novem področju svojega delovanja, je običajno. Če bi mandatar za Školča predvidel ministrstvo za zdravstvo, bi ta verjetno začel govoriti pa o inkubatorjih za nedonošenčke.

Bodoči kulturni minister je med drugim torej povedal, kje v kulturi najdemo »valilnice novih projektov«. Če izvza-

memo Betontane, ki bo vsak čas, upajmo, inštitucija, je med izbrance povzdignil natanko tiste, o katerih celo vrabci na strehi čivkajo, da so na psu in da jih brez politične in s tem denarne podpore nikjer več ne bi bilo. Kinoteka, mariborsko gledališče, Razgledi. V redu in prav, zdaj je vsaj uradno znano, kje se bodo stvari valile naprej, saj bo država tako želela.

Školč med valilnicami ni omenil novogoriškega gledališča, kar zbuja skrb, saj

ima Sergij Pelhan (ki je nenadzorovano tovoril denar tudi v Pandurjevo gledališče) pri gradbenemu podjetju, ki ga je postavilo, velik dolg, še bolj pa je čudno, da v odmevih njegovih nastopov ni bilo zaslediti Metelkove. Če to ni »valilnica novih projektov«, potem si je Školč ta jajca gladko izmislil.

Poglejmo. Pred nekaj dnevi se je tudi v širši javnosti razvedelo, da imajo na Metelkovi izdelan dlosje, tako so svojo informacijo na tisoč straneh imenovali, iz katerega je razvidno, da imamo tukaj opraviti z »največjim in centralnim kulturnim centrom v nastajanju« in da je to »realnost«. Realnost, ki jo je glasovalni stroj

mestne desnice arogantno ignoriral in si zapravljal priložnost za javno promocijo pravne države...

Tako misli Marko Hren, duhovni poganilec Metelkove alias Retne (direktorica Ksenija Murari), ki je s svojim ekspozicijem na predzadnji seji ljubljanskega mestnega sveta pogorel. Poslanci so namreč debelo informacijo o Metelkovi z večino glasov odklonili, ampak spoštovani svetniki, nosilci najbolj totalitarnih in nedemokratskih strasti, »vse naštetó bo naredeno brez vas (ali celo ob vašem nastopovanju)«, Marko Hren, Ljubljana (rubrika Prejeli smo, Dnevnik).

Pustimo ob strani strastno demokratičnost v izražanju sicer legendarnega mirovnika in bojevnika za čisto okolje, koga pa ne bi vrglo ob spoznanju, da »glasovalni stroj«, ne da bi trenil z očesom, zavrne tisočstransko informacijo? To je doslej vendar počel samo glasovalni stroj leveice.

Desni mestni stroj je torej 13. februarja 1997 prisluhnil tisoč in več argumentom Marka Hrena in njegovih somišljenikov o projektu multikulturalnega centra na Metelkovi; čeprav je bil vnaprej odločen (doslej so dobili v roke več kot pravočasno, da so ga lahko preučili, da predlagateljev ne bo podprl. Hočem reči, če bi bili

ajca

pošteni, moralni, vzgojeni in ljubezni in spoštovanju do svojega bližnjega, bi Hrenu morali pred začetkom seje povedati, gospod, prihranite si trud, mi bomo v vsakem primeru glasovali proti Metelkovi, seveda po! pogor-

RADIO ROBIN
NOVA GORICA

Radio Robin 15.000
Naravnih Društvenih 12, 6101-22, 5000 Nova Gorica
T: 056 6579-002, 29 400, štuko 88, +386 65/13 14 15

MAG 1997

Župan proučevati začetek odštopovanja: mesec evropske kulture se bo začel 15. maja in bo trajal do 4. junija. (Foto: Robert Balen)

jem, če bi bili (desni) prepričani, da bodo do konca seje imeli v dvorani večino.

To bi bila sicer lepa, ampak samorojska gesta. V velikem, državnem parlamentu poslanci tudi ves dan in vso noč poslušajo samo informacije desnih, pa na koncu večina zmeraj glasujejo levo. Pa tega ne bi bili sposobni početi na malih, mestni ravni.

Desni glasovalni stroj Dimitrija Kovačiča je po Hrenovem mnenju torej nedemokratski, totalitaren, in zaradi tega je ta država tudi nepravna. V redu, Metelkovi bodo zlahka priznali, da bi desne svetnike predali najmanj ustavnemu sodišču, če bi jih ti pred sejo obvestili o realnem stanju.

Tokrat smo Kovačičevi v večini, bi jim rekli, in ker smo vsi proti vaši Metelkovi, lahko s to točko opravimo v treh minutah. Seveda bi javnost, ko bi za to izvedela, mislila, da se jim je zmešalo. Zakaj stvari so lahko videti še tako normalne, v resnici pa so nedemokratske in zrele namani za Bizjaka. Poleg tega, in ta argument zmeraj zadene žebčljico na glavico, še v prejšnjem režimu smo imeli večjo demokracijo...

Vrnimo se k »bistvu«. Bistvo nedavne razprave o usodi Metelkove, katere kar se da kvalitetna in poglobljena realizacija je postala tako za dolgočasno atmosfero v Sloveniji še pomembnejši cilj, kot je bila doslej, ni

METELKOVA MESTO:

Duh in bes, kakršna vejeta iz pričujočih besedil, bi lahko strnili v znamenito ugotovitev tovariša Lenina, ki še najprepričljiveje zveni v srbski izvedenki: »Ako nam ko dođe vrh glave, to će biti mangupi u našim redovima,« pravi za uvod k dosjeju Metelkova njegov urednik **Miha Zadnikar**. In s tem nikakor ne misli na svoje kolege, kolegico, ki v nadaljevanju osebno, hladno, patetično in humorno razkrinkavajo, zakaj in čemu je tako. Zmerom in znova. Obenem kakopak tudi ne gre za kake druge, oddaljene in osovražene osebkke, s katerimi bi se kdaj bojevala kakšna resna bitka. Prav obrnjeno — nasprotnik je bil preočiten, da bi mu kdaj privoščili iskrenejšo ponudbo. Radikalen načrt za prevlado na Metelkovi nikdar ni bil uporabljen, saj v teh krajih nihče ni vajen delovanja zunaj hierarhičnih spon in avtokracije. Kar je pred vami, gre brati bodisi kot prispevek k zgodovini mentalitet ali antropologijo posebnih urbanih praktik. Morda prepoznavamo poslednji poraz alternative osemdesetih in prvo zmago njenega arogantnega, kompromisarskega in nevednega/vsevednega nasledstva. Kakor koli že: tranzicija (okcidentacija) na tej zemlji ne bo žela v sončnih dneh.

En prostor, dvoje generacij, dvesto strategij

Ko so organizirane skupine 10. septembra 1993 nenasilno prevzele nekdanjo vojašnico JLA na Metelkovi ulici in jo spremenile v kulturni center, pravi **Nikolai D. Jeffs**, so mnogi opazovali dogodek razumeli kot odločilno dejanje, s katerim je bila na Slovenskem obnovljena civilna družba. Ta naj bi bila z demokracijo poleg starega sovražnika (menedžerski socializem) dobila še novega (menedžerski nacionalizem), s prevzemom Metelkove pa še povsem nepričakovanega — komisarjev in same menedžerje civilne družbe.

Lepo leto kasneje je Metelkova še vedno zmagajoča, kajti že minimalno dežno, s katerim je za znakovana — da namreč še vedno obstaja —, bi moralo vsakega še tako ciničnega in skeptičnega komentatorja maksimalno prepričati, da ni še nič povsem izgubljeno. Če pred vsotopim Metelkove v peto leto delovanja kljub vsemu potegnemo črto, pa lahko zardimo, da je navleč največji zmagi (legalizacija) preživela vrsto težkih porazov. Ti pa so rezultati iste zmage. Povsem jasno postaja, da je legalizacija Metelkove le preludno sredstvo, s katerim se tiho računa, da se bodo, okoli niti v žep, v katerem se skrivajo debele denarčice, na koncu le uveljavili kapitalistični interesi in kasneje spremenili v urgovsko-parko različni kompleks.

Pri vsem tem se poraja vprašanje, katere so tiste neodtujljive izkušnje, sprito katerih Metelkova živi še dandanes? Prva izkušnja je nedvomno ista, ki govori o premagovanju strahu. Spontani in množični, s katerimi je stin petdeset do dvesto ljudi isto usodno noč prepletalo ogrado na Metelkovi, priča o trenutku, ko se vse ustlo, kar ima človek izgubiti v svojem sivem civilnem življenju, v primeri z močjo prečižanj in želja po barvitim in polno kreativnem vsakdanjku, spremeni v nepomemben nič. Tega ne pozabiti zločina čez so prepletale ograde, ki jih je treba preplezati, ista, ki jih nosi v svoji glavi vsakdo sam, potem so jih Metelkovi prvo noč premagali, kolikor je to bilo v danih okoliščinah pač mogoče.

Poleg tega je kaj kmalu postalo ja

avno, da je odločilni faktor, ki je k temu prispeval, želja po spremembi vsakega drugega življenja, v katerem bi vsak, kot se je ukrali govorilo na Metelkovi — sam svoj poslanec ali poslanka, vsi skupaj pa bomo tvorili svoj parlament. Materjalne nagrade, ki jih je Metelkova ponujala (napol posušeni prostori, ki so bili prvi seden po začetku delovanja ukrnjem se z vsakim skupnim ciklanke in za prvo vso), so bile pravzaprav skromna in nepomembna in primerjav s skorajda neostupljivo emocionalnimi, socializacijskimi ter solidarnostnimi vezmi, ki so se tam splele. Izrazita nepomembnost materialnega je toliko močnejša če pomislimo, da je bil prevzem postavljen z družbeno stigmatiziranim in za nekatere prisojnostno turko s kazenskim pregonom, kjer se danes in po vsem koncu in ki ima svojo represivno komunisto bodisi slov (tih) teror, ki ga na Metelkove vsajajo pripadniki zasebnih varnostnih služb, bodisi skor direktno nasilno intervencijo, ki jo je to poleg na Metelkovi skrajno arogantno izvedla policija.

Novo vsakdanje življenje se resda so oča z nekaterimi težavami. Problem ki so jih Metelkovi prinesli iz starega sveta (medsebojno nezaupanje, indidualizem, hierarhizacija po spolnih spolno preferenčnih, etničnih in razrednih osnovah) niso izgubili čet not, pri tako kot ni izgubila sramotila opcija, ki je v vrednostnem sistemu, kakor se je uveljavila na Metelkovi, podvaja s tem kakršnega so Metelkovi pustili ostati ograde — kakor je bil ekonomizem in velhokapitalistični interes ista, ki je Metelkovo porušil in ki jo še vedno ruši (povsem legalno), tako se je nenadoma

ŠTIRI LETA SLAVNE BORBE SO ZA NAMI IN SVOBODO ZLATO VZELI SMO SI SAMI!

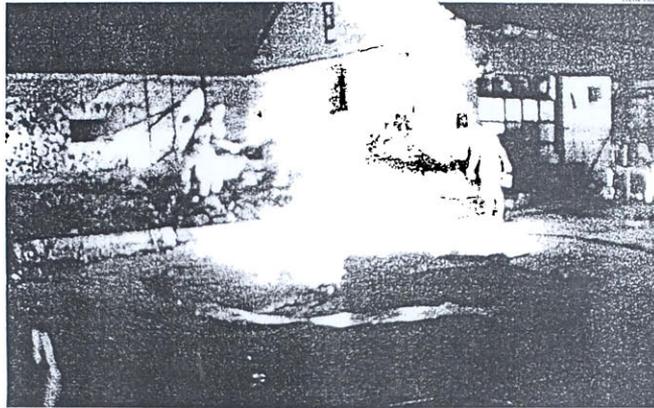
popavilo misljeno, da lahko le velika delovna inpekta Metelkovo spremenijo v kulturni center. K tu bi bil središče svojega umeta.

K sicer med predstavami in tehničnih sredstev nismo pozabili na načeli samopomoči in samozorganizacije. Poleg tega je bil znanje sistem, kakšen se je počel, pa znotraj Metelkove, tudi nekako spredelovan s strani ideoloških in represivnih aparatov države, amolito množice ljudi je nemogoče ukleniti v medpki zvezdniki sistem, če si ta sistem ne izbere reprezentativne posameznike in posameznice, s katerimi se lahko toliko laže pogovarja tudi oblast, kot sama deluje po načelu (od)gnetje reprezentativne. Mediji, politika, država in mesna oblast so te ljudi potrebovali, zato so jih znali tudi puškati, s tem pa samo poglobili interni spori, ki so ga Metelkovi želeli pustiti za sabo — tiskol med reprezentativnimi in reprezentativnimi.

Na političnem prizorišču je osnovna izkušnja Metelkove tista, ki po eni strani govori o obnovi civilne družbe, na drugi strani pa pričča o potrebi po diskontinuiranju z njenimi komisariji. Tako si Metelkovi nekako deli sosedbo s civilno družbo in Slovenskem konec osemdesetih let — obe sta si želeli malo čez si priznati, da je želja po dostojnem in dragocenem življenju v primerjavi z hedonističnimi vsakdanjimi pravzaprav izjemno skromna želja, pristala pa sta na se manj, skrajša nič. Obe sta se tudi sočeli z razpadom, ko se je v prizorišču umaknil enotni sozvožnik in se namesto njega vstopila oblast, ki je bila načeloma v neki točki (čeprav in poseben postoj) kateri bolj pripravljena na poglobljen dialog kot prejnja.

Če so bili za civilno družbo enotni sozvožniki menedžerski socialisti, potem je bila za Metelkovo to nedavna mestna oblast z Marjanom Vidmarjem na čelu, ki ga je zamenjal Dimityj Rupeľ. Ta je, ko se ni bil več župan, pri nastopu na metelkovski Tisoč in eni noči v svoji skromni maniri ponudil, da nastopi kot posrednik med Metelkovo in oblastjo. Občutek dejja vaju, ki ga sproža njegova prelevitev iz moža, ki je želel posredovati v predsednikova oblastu, je presenetljiva. Je toliko, kolikor si ne upamo priznati, da se v nekaterih takoličinah na isti stimulisi nagibir res vedno oglašajo isti komisarski pogojni refleksi.

Tako sta se Metelkova in civilna družba osemdesetih sočeli s fenomenom fascinacije nad oblastjo ter do stopa nanjo, in to tako na znanjem kakor na notranjem prizorišču. Kot se je namreč del prestankov civilne družbe nenadoma v gravo sočeli z mimijskimi, poslanskimi ter strankarskimi delotokimi položaji svojih nekdanjih tovaršev in tovaršic, tako je baza na Metelkovi, tisto, čemu se je nekoč reklo »WC trust«, nenadoma stala na splošno »možganskemu trustu« ozivoma prestankom komisarijev, ki z demok-

Teater Gromki & The Stroj na dvorišču, Metelkovo.

krat spicer niso stopili na oblast, so pa v obliki burkatskih in formalističnih intervencij nastopali v umetni omih, sicer stadih, a nikoli pretirano poslušnih.

Napeteljski izkušnji Metelkove sta njena elementarnost in fragmentarnost, nad katerima se vsi tako zgražajo in za-

valjo katerih se ne se pravi dolob. Vse je kaj in kje. Poseben razmišljanje sta se zgražajo, kaj če bi se stali Metelkovi prešli, vzemimo, v Ljubljano, potem bi se tako komisariji civilne družbe, kakor klasični družbeni menedžerji soočili z resničnim problemom kaj storiti s svojo neskončno trivialnostjo, ki nastopi tisti

tajni, ki jih bi se posrednikovi preživela postojati in modalitete svojih zbiranj, svoje roke in kolpe in vse, manke, je umetnik ali umetnica, kdo dela vse, ali delavka, kdo intelektualci, ali intelektualci. Pravice, da se brežbržnosti pa občutek ne občutek tisti komisariji in menedžerji. [1]

Z drobtinicami do potopije

Ko smo pred štirimi leti zasedli vojašnico, smo na ves glas in ob vsaki priložnosti zagovarjali, da smo to storili v bran vandalškega rušenja stavb na Metelkovi. V javnosti smo ponavljali diketo iz kazenske ovadbe in smo hile bogla varovali pred — pravniško označenim — fantomom »neznani storilec«. Na vsak način smo hoteli narediti doler vsi, želeli smo si biti pridne punce in lantje, ki ne delamo simoni in nočimo drezati v sršene gnezdo visokih, a laznih družbenih načel svojih stavev. Iduino smo bili odločeni, da se utirimo s obsto lokalnega kulturnega establi-

Nina Kozinc gleda na Metelkovo osebno. Po skoku čez ogrado je na Metelkovi preživela približno en mesec, potem pa odšla zaradi osebnih razlogov, ki so bili neločljivo povezani s političnim. Ker piše predvsem o tistem mesecu in o dogajanjih v takratnem »možganskem trustu« in v njegovi bližini, bo morda ta tekst za nevpletene malo hermetičen.

imenta. Le prostora za vzlet naj bi nam bilo manjalo.

Ne, s politiko si ni hotel nihče mazati ne prstov ne duše. Hitro je bilo mogoče kot nepopolno dejanje, čeprav se je vsprodnost skor in skor dogajal paradoks. Neutrudno smo trkali na vrata mestnih in republiških uradnikov, formalna podpora vsakogar je bila sprejeta kot dobljena bitka, tja so se vabili tudi ljudje sumljivih misli. Na čelu z Dimitrijem Kuplom, ki je katejer na nabirane volilnih glasov Metelkovec božal po glavi, zdaj pa hoče Metelkovo neopazno zbrisati z zemljevida Ljubljane. Vedno pripravljeni na pogajanja so Metelkovi hvalično vzele, karkoli so ti ali oni uradniki položili na mizo. Pa se je izkazalo, da so bili kvečjemu odskočna deska za skok v višino političnim strankam ter posameznikom.

Ves čas so jih hranili z drobtinicami, Metelkovi pa so dolgo, predolgo pričakovali zastoj nedeljsko kosilo, kot ga dobijo doma pridni otroci. Svojo upravičenost do prostorov so utemeljevali s kupico vsakršnih razlogov, ki se jih daj stlačiti pod besedo kultura. Pri tem niso opazili, da so — tako kot večina drugih ljudi v tranzicijskih deželah — podlegli praznovanju parlamentarne »demokracije«, simbolu brezkrvnosti, ki v ljudeh izbrisuje strasti in jih oropa prepričanj do te stopnje, da še opazijo ne, kdaj jim je bila vretena prihodnost. Pojmovanje politike je bilo, tako kot je v dobrini mo se slanes, tudi takrat zreducirano na stranke in njihova medsebojna mešetarjenja.

V čem se je zasedba Metelkove po tentakem razlikovala od morebitne nasilne vselitve prav zdaj (samo)ustanovljenega podjetnika?

Z zasedbo Metelkove smo za trenutni ustvarili vse pogoje svobode. To je tisto obetajočo praznino, ki je samo čakala na to, da bi ji postavili temelje. Ozreli bi se morali naokoli (v družbo) in skupaj s tistim, kar je (bilo) v nas samih, poskušati rešev. Pobrskali bi morali po svojih pristranskostih, subjektivnostih in emocionalnih vpletetih. Prihodnost in usrežno vlogo bi dobili le, če bi v sebi našli sanje in utopije, morda celo izmisljotne svojega napuha. Verjetno se je vse skupaj odvijalo prehitro ali pa tega nismo znali ali nismo hoteli. Morda se nismo zavedali, da je svoboda brez korenin in zato sama po sebi krhka in da blizu zunanjih ali notranjih nevarnosti nima možnosti za preživetje.

Danes se mi zdi, da nismo bili primeren zanj in nam je svoboda dokaj hitro prešla v tolikšno breme, da smo si namestili nje njih »razgolje« isbrali pogajanja s političnimi in uradničnimi pretkanci. Zato smo se s toliko večjo vnemo rajši praskali po podplatu sandala, čeprav nas je srbel na noga. In premlevali o institucionalizaciji in — upajoč v odrešitev — stiskali roke ljudem z lističimi pogledi in krčevitimi nasmehi. Skratka, dajali smo si opraviti z malo koristno slamo, medtem pa sta nas kot vsenavzoč virus izžepavala odklop elektrike in zapra vodovodna pipa. Ljudje smo začeli odhajati in se začeli zunaj Metelkove bolj ali manj zavzeto predajati osebnim ali profesionalnim obsesijam, ki porajajo lagoden, a tudi zelo potreben občutek, da smo živi.

Nekateri, denimo mi, ki zdaj hodimo na Metelkovo večinoma le po razvedrilo in na teh straneh pišemo o njej, smo (ponovno) zasedli prostor in

razglabljam o svojih potopljenih ali živih, a ne izživetih utopijah, ki so tako ali drugače povezane z njo. Tako kot to podimno že vsa bitja sveta. Vem, da ne zlonamerno. Toda tistim, ki tam delajo in živijo, kar naprej jemljemo možnost, da bi si sami, brez instrukcij, poskušali in iznašli svoj jezik, s katerim bi zgradili temelje za svojo svobodo in strategije preživetja v prostoru. Glede na to, da je mesto popolnoma prevzelo pobudo na pogajanjih in začelo stiskati vrta trenutno najprijateljeju delu Metelkove (Garaje, Hlev), ki jih obljublja podeti,

Vse se je začelo z urbani (na)glasom prvih demokratskih upravičencev — z jozefom Širgarjem med glavnimi. Navdušeni nad mladostnimi spominki iz delovnih brigad so se najprej lotili majhnih rušinskih posegov zraven Pota spominov in tovarnišva. Pri ljudeh niso počeli pravih ovacij. »Aha, ljudstvo je nemarno zavejoveno s komunistično preteklostjo, se je glasila njihova diagnoza. Zato so odločno degradirali poslanstvo mestne skupščine.

Neglede na takšne in podobne dozeške smo v Mreži za Metelkovo takrat spoštovali »demokratska« pravila igre in mesec in leta ponižno prosili za uradno rešitev svojih prošelj. Hoteli smo jim (dolgo)vedati, da stotine mladih želijo ustvarjati in se izobrazevati. Prepričevali smo jih, da zdaj, ko je JLA šla iz centra mesta — kar smo zahtevali še pred njihovim prihodom na magistrat —, ni več nobenega razloga, da bi bili prostori na Metelkovi prazni in prepričani propadu, saj smo pripravljene za nje (polskrbeti).

Mestni samodržci pa so ubrali star in preizkušen recept lovec, po katerem se med srečanjem z medvedom narediš mrtvega, ko odtača naprej, pa ga mirno počis v hrbet.

Ko so se tistega septembra 1993 naše prošnje za Metelkovo začele spreminjati v javne zahteve, so nas končno sprejeli. Verjeli smo jim, da bo konec meseca prišel v skupščinako razpravo takrat že

in spominjajoč se jokavih odzivov Metelkovec na junijke (1997) policijske igre na njihovem prostoru, bi bilo to zelo koristno. Zelo verjetno je, da bo to edini način, s katerim se bo Metelkova ohranila na zemljevidu Ljubljane. Trenutno so nasprotniki tisti, ki s pomočjo brezbrzičnosti, neartikularnosti, naveličanosti ali preobremenjenosti Metelkovec živijo svoja cesarstva.

In kje smo tisti, ki smo razmeroma hitro izstopili z Metelkovec? Zdi se, da smo naselili na mirni točki, pri tem pa (za zdaj) uspehi ohraniti tisto moč, iz ka-

ter se v nas porajajo upanja, sanjarjenja in višje prihodnosti. Toda dolgoročno lahko postane življenje brez utopij pušto in za povrh le neznanost. Po vsaj verjetnosti potrebujemo nov izvir. Sicer nam, bolj kot se zavedamo, preži, da se eni spremenijo v akademske, drugi pa v salonske pripretovalce tistim, ki smo jim zaradi ugodja prepustili svoje utopije. Tiste utopije so to, ki so srč človeški upanja na možno spremembo stvarni in porajajo ustvarjalno moč, da se prepreči prevlada dekadence in s tem umiranje na obroke.

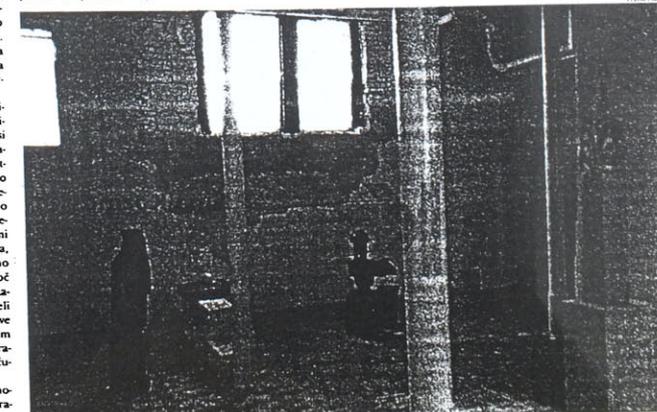
Svoboda je mati reda, ne njegova hči

Odkar se na Metelkovi odigrava »agonija realnega«, se je mestnim mešetarjem posrečilo, da so jo umestili v kontekst kulturnega fundamentalizma, trdi **Borut Brumen**. Gre za pogled na svet, ki se neprestano reducira s postavljanjem simboličnih meja, z integracijo »enakih« in »normalnih« in z izključitvijo »drugačnih«.

razpiti primer Metelkova. Oni pa so v svoj voz tranzicijske profunde logike vpregli utrebjevalca Marjana Vidmarja, čigar podajljani komunalni kremplji so pričeli nevadno in neslišno rušiti vogale hiš, ruvati nosilne stebre, zbirati železne strehe, lomiti okenske okvirne in tako

priljavljati teren za ateleje, koncertno gledališko in plesno dvorano, knjigarno in mladinski hotel na Metelkovi.

Formalno preprosto organizirano skupina se je tako našla v nasprotju z mestnimi institucijami, strankarskim krdelom in kapitalnimi hijenami grah

Razstava »Metelkova mesto« v Galeriji Alcatraz.

benega podjetja IMOS. Napetost se je kalila v nespojnih socialne in interese narave. Želja, da bi po mojih močeh pomagali urbanizirati Ljubljano in s svojo usvajalnostjo spreminjali mesto v javno dobro, niso je v odličnem trenutku združila v strateško skupino. Naše zahteve so bile tako tedaj kakor danes legitimne, čeprav smo se zavedali, da je bilo samo dejanje zasebne načeloma nelegalno. Pravin načeloma, saj med zasebni in tvoj zgolj za pridobivanje prostorov, temveč predvsem za njihovo zaščito.

Po zasebni nast je v skovito obiskal Božijan Turk, mladi in nadebudni politični karizmatični krizansko-demokratskega krkela, ki je danes še v mestnem političnem establishmentu, in povedal nekako takole: »Če se še tako trudim, ne morem razumeti, kaj imate od tega, da ste v čeh ruševinah. Slovenska kultura si ne more in ne sme privoščiti tako neudobnega kulturnega centra, ki me spominja na arhitekturno poselečevanje mesa Goga.« Povedali smo mu, da nam je vseeno tako slovensko kot kakršnokoli drugo nacionalno kulturo. V svoji zgroženosti je bil popolnoma prepričan, da ima opraviti z neciviliziranci. Z »nasilnimi, barbari in primitivci«, če uporabim uradno mestno definicijo.

Sigmo Metelkove je v pomladno-beralni mestni prostor umislil dr. Josip Pučnik, ko je zapisal, da se tako lahko obnaša kako gorško plemo, bal kankso ali afriško, narod z državo pa si takinega bizantizma pač ne more privoščiti. Za novodobno logiko, ki vednjske družbene norme tvori z legitimiranjem razlik med normalnim in ne-normalnim, za sodobni razisem torej, se imamo zahvaliti Arthurju de Gobineauju. Razširjen temelji, po Georgu Mosau, na kvadrantnem opredeljevanju, puritanskem življenjskega nazoru, materialističnu moralni prestrašenega in številnega srednjega razreda, katoliški Cerku, svetosti privatne lastnine, sekulariziranem idealu lepote kot simbolu boljega in zdravega življenja, nacionalni državi

»Nasilni, barbari in primitivci« Metelkove, »pleme Metelkovec« je tako poleg pretehtih preganjk in pregančev za Ljubljano in Slovenijo poslušalo idealna združba za razglas narodnih izmečkov. Nič čudnega, da smo se nekateri začeli spravevati o ustih lastnostih in strazgajah »plemen«, ki so nekaterim etničnim in socialnim skupinam omogočala, da so funkcionirale kljub neprestanim represijam vsakokratnih »kolonialistov«.

»Plemenka« organiziranost je bila večine egalitarna in anarhična oblika, v kateri sohnjavo posamezniki in posameznice, ki so imeli obojesrantske interese za skupno življenje in ustvarjanje. Njihova *face-to-face* razmerja so jim omogočala, da se odgovorjenti red vzpostavijo s sistemom nekih sankcij. V »plemenek« anarhičnu tipa Metelkove se zato ne bi smelo postavljati vprašanje za ali proti strukturi in redu, temveč o kakšne vrste naj bosta struktura in red in od kod izvata. Posamezniki, pomenica in skupina, ki imajo dovolj svobode za samostojno življenje, bodo imeli tudi najvišje stopnje reda, saj je svoboda moči reda in ne njegova blišker pa, sed vedno priljublje od zunaj ali od goru, za ureved povzroči nezadovoljvo in upor in se spremeni v silo nede, če celo ne pospeji infantilne odznanosti in nemoci.

S prakso izčrpavanja so mestni močje cela štiri leta potrjevali, da se strinjajo z logiko naciističnega ideologija Himmlerja, ki je nekako izprij, da »drugačji ne morejo razumeti zakonov narave«. Ergo, Metelkovi ne potrebujejo niti vode, kaj šele prostorov za svoje delo in življenje. Najmi Metelkovi pa so si po preizkušeni prvi zimi od lokalnih volitev obetali prav to: vodo in elektriko. Režina je takrat organizirala okroglo mizo na temo »Prostori drugačnosti«. Sam sem bil tisti, ki je kandidatom za župana postavil eno samo vprašanje, ki je je glasilo nekako takole: »Oprostiti, jala vam ne vejamem, saj kot predsedniki strank, visoki državni funkcionarji in bivši zunanji ministri niste naredili nič za Metelkovo. Zakaj in predvsem kako si predstavljate, da bošite koržupan spreminili stanje na Metelkovi?«

Med odgovorom se je vsem kandidatom naenkrat začelo muditi, verdar so vsi brez odločanja Metelkovo omenili kot eno izmed svojih prioritetenih nalog. Županski stolček je zasedel nekdanji svet Metelkove Tuoč in ene uoči dr. Dimitrij Repel, ki se je po zasebni celo ponujal za pogajalca med nami in mestom.

Dobro, da ga je takrat ni nihče jemal resno, saj je po ustoličenju na magistratu še dobri dve leti pusil Metelkovo brez vode in elektrike, ukrajal ruševne čisti od narednih starih in lesu začel brezopojno narekovati pogoje za nadaljnjo obstoj Metelkove. In to ne glede na vse delo, kar so ga vanjo vložili številni imenovani in neimenovani posamezniki in posameznice ter različne skupine kakor med drugim Punksi, Striporovci, likovno gibanje Sestava, v Garajah sedem kiparjev in kipark ter dve slikarki, skupina Teatrapak, galerija Alcazar in družvo Soira, Irona, Teater Grom in v Laszarka kooperativna družina K. A. P. A. in klub Channel Zero, ženski center, Youth Handicapped Deprived, klub Magnus in Mizar, ki so v odličnih trenutkih vsaka po svojih močeh predstavljale gonilno silo Metelkove. Zlasti njim moramo namreč pripisati pozitivne rezultate svojevrstnega procesa socializacije in identifikacije med »skovnerji«, ki so sinova in predpogoji za nadaljnje strategije Metelkove. O čem govornim?

Kljub nenehnemu maltretiranju agresivnih mestnih varnostnikov, občasnim policijskim vjam v slogu, kriminalizaciji in notranjim nasprotjem se je na Metelkovi realiziralo nesieto kulturnih dogodkov in vrsta socialnih projektov. Z delovanjem v nemogočih razmerah se na Metelkovi počasi, vendar zagotovo, ustvarja okolje, v katerem postajajo prijateljske kričke, skupinsko delo in spoštovanje dogovorjenih pravil novi temelji za mesečne odnose. Toleranci in solidarnosti v vsakodnevnih življenjskih praksah pripisujejo Metelkovi že toličen pomen kakor elektriki in vodi. In to ne zaradi reprizivni toleranci, za katero je Herbert Marcuse zapisal, da v sodobnih demokratičnih družbah, kakšne vodijo rodovniška politična krkela, samo stabilizira obstoječe odnose moči in dominance, temveč toleranci kot avtonomni politični drži, ki sprejema in spoštuje drugačnost — toleranci kot tabuizirana, avtopojčemu pojmu in temu usrečni praksi.

Tako organizirani Metelkovi ne bo treba trpeti mesnih izaljevanj in lažnih obljub, katerih edini rezultat je Althusserjev »učinek barona Münchhausna«.

Mestu kot instituciji — ki po pravilu ne more imeti avtonomnega mišljenja — moramo odgovorjati tako, da kar najbolj prizadevamo, da nenehno pa-trializirane (malo)meščanske predstav-nike, torej z sesuvanjem njihove časti. Pri tem je treba čast razumeti kot socialno nagrado za zapolnitev statusnih obveznosti: čast kot stanje zavesti, ki se dotika praktičnega ravnanja, je relevantna le, če jo potrjuje širša družbena skupnost.

Zato je časti eden izmed instrumentov socialne diferenciacije, skosti katera se v reputacijo, demonstracijo in tekonsvajem neprestano uveljavlja osebnostna premoč in premoč tega ali onega političnega krkela. Častilnost je sije tako na »ti« strazilni pred socialno degradacijo. In ker mestni oblastniki, tepalci osnovnih človekovih pravic, vedno dajo na svojo čast, jo kaže nenehno in z vsemi sredstvi sesuvati. Odzveti ali vsaj prizadevi jim moramo obkuleti, da so lahko pomorni sigolj zavrati svojega oblastništva. Če jim bomo tako stopili na kak žulj, bodo mogoče enkrat za spremembo reagirali iracionalno, in ne metodno-racionalno.

Snovalci ljubljanske konstitucije (ne)razumevanja urbane problematike danes uživajo v oblastnem zmagoslavju. Po štirih letih izčrpavanja so ustvarjalec in ustvarjalki prišli, da prisustvoje na odprtih pogovori. Če jih še niso prej nasilno izselili s svojimi vojskami priva-

tnih Obzard. Vrh vsega jim neprestano grozijo je z rukenji: Tovarni pravni red naj bi torej obustjal na Metelkovi, dakler ne bodo mestni meletarji z reprizivni namigovostmi, da je napočil pravi čas za dobičkonosne gradnje.

Že mogoče, da jim bodo Metelkove nckaj časa plavevali najgumim, in če kdo tega ne bo (ž)možel, ga bodo liberalno postavili na cesto. Obstaja pa še alternativa, po kateri se bosta pradedi in prizadele upni diskusijo in samovoljni mesta in ponovno zasesti Metelkovo. Mesto jim bo svetila takoj od Hleplo elektriko in vodi, saj ona s takimi pravnimi zedoni, kar zadeva to institucijo, že štiriletne izkustve. Sčasno bo začelo z rušenjem južnega dela Metelkove, kjer mi bi čutilni delovno vneto in adrenalni zaplete dogubla kakšna molotovka. Če ne jure, pa jo jutrišnjem, ko bodo sveže brezperspektivne sotine mladih začela skati prostor za realizacijo svojih idej in svoje mesto pod soncem.

Ta generacije ne bodo povzile na jak Metelkove in se zadovolje z meč-hovskimi drobnicami pogče. Profina in kraukvidna mesta politika se bo mestnim očetom prej ali slej vrnilo kot bumerang. □

Prvotna verzija besedila z naslovom Pleme Metelkovec v mestu Goga je bila v obliki projekta Urbanizacija praktičnega na Metelkovi 14. februarja 1996.

Metelkova se spreminja skozi čas

Nekoč je bil v Ljubljani skvot. Kot vsak pravi skvot je tudi ta imel svoje stanovalce, svoje probleme, svoje mesto in svojega župana. Celu dva, če **Boštjan Plut** dobro pomisli.

Konec osemdesetih se je, zbrala obilna skupina umetnikov in njim podobnih in se začela pogajati z mestom in državo v nastajanju o prostori na Metelkovi, ki so takrat še gostili JLA. Osemdeseta so mnila in z njimi tudi takratni stanovalci Metelkove, ki so se odselili v južne kraje. Za njimi so prišli meščarji. Ti so uvelodli samo trejnjo prostorov, ki jih je prejšnji župan z buldožerji določil malo alternativnega izgleda. Meža se je kaj hitro začela trgati, saj v vojnem stanju z mestom, ki je imelo v rokah vodo in elektriko, ni bilo možno vpostaviti takšne umetniške produkcije, kot so jo ti danes že ustajali kadri imeli v svojih glavah. Prostori so začeli samovaj, kar so izkoristile druge sile in njihji prilastile.

Čas je pokazal, da so bili ti ljudje kar nekaj časa ključni za vzdrževanje

frontne črte z mestom. In kdo ni bile te skrivnostne sile? Teklo bi jim našli kak drug skupni imenovalec, ko da so živeli v dveh zgradbah, Petških in Šoli. Prihajali so iz različnih okolj in se preživljali z različnimi stvarmi. Večino so sestavljali posamezniki, edina večja skupina so bili panksi in Striporovci. Do konca novembra prvega leta Metelkove so jo umetniške skupine večinooma že zapustile in jim hoteli večje prepusite prostore.

Ljudje, ki so ostali, so imeli kaj malo skupnega: Prihajali so iz različnih okolj in se ukvarjali z različnimi stvarmi, družilo pa jih je pomanjkanje lastnih prostorov. Skvotvorci so bili pripravjeni živeti v okolju, ki se je večini umetnikov zdelo premočno urejeno. Brez njih bi bil dosje Metelkova zaključen že prvotno. Večina je na Metelkovi preživela leto ali dve, nikogar ni, ki bi bil na Metelkovi od prvega dne do danes.

Krivic za novonastalo situacijo je bil

takratni župan Strgar. Čeprav je bilo domnjenjo, da bo račune za elektriko plačevalo ministristvo za kulturo, je prišli elektro gospodarstvo, da izlopi tok. Tako se je zgodilo tudi v vodo. Postalo je samo vprašanje časa, kdaj si bo Metelkova pridobila imidž mirnega prostora z umazanimi ljudmi.

Skvoterji so hitro spoznali, da v boju z mestom ni možno spoštovati vseh pravil, ki veljajo v normalnih okoliščinah. Tako se je začela praksa vzposojanja elektrike pri elektro gospodarstvu. Razlogi, zakaj je bil potreben odklop, niso znani, saj naj bi elektriko plačevalo ministristvo za kulturo. Podobno je bilo z vodo. To so na začetku prinašali gasilci, kar je celo situacijo naredilo še bolj neverjetno. Mesto odklopi vodo, njegovi gasilci pa jo prinašajo. Praksa se je dokaj uspešno nadaljevala vse do legalne priključitve elektrike letos spomladi. Voda

je ostala nerešen problem, saj je precej vodovodne napeljave uničene.

Elektrika je nehoté postala ena glavnih razlikovalnih sil. Zaradi amaterske napeljave je prihajalo do pogostih preobremenitev. Načeloma je veljalo pravilo, da z elektriko ne ogrevamo prostorov (kar pa se je vseeno dogajalo). Da je tak način oskrbe z elektriko nevaren, je bilo jasno vsem spletenim. Nesreča, ki se je zgodila pomladi leta 1995, je bila tako predvsem posledica odklopa, za katerega se je odločilo mesto. Zaradi kratkega stika je izbruhnil požar, v njem pa je umrl klokar, ki se je na Metelkovo prišel skrit pred mrazom. Da ni bilo žrtev več, je posledica zaprte vode. Stanovalci so bili namreč prisiljeni hoditi v mrzlo noč namesto na vece. Ko je tisto noč eden izmed njih opravljal počitbo, je opazil, da Šola gori. S pravočasno akcijo so evakuirali skupino panksov, ki

v spanju sploh ni opazila dima, ki je bil vzrok klokarjeve smrti. Za to narečno ni nikoli odgovarjal nihče.

Poleg nikakršnih večerjev Metelkove pesitjo druge, pogosto precej ne navadne težave. Ena izmed njih je ogrevanje. Vojalnica je imela centralno ogrevanje, ki pa je bilo uničeno v času med odhodom vojske in zasedbo Metelkove. Po topleni septembra in še znosnem oktobru je novembra prišel mraz. To je bil začetek zbiranja najrazličnejših peči. Kriza je trajala do januarja, ko smo si prvič na veliko začeli »izposojati« elektrika. Takrat je je bilo dovolj tudi za ogrevanje.

Druga posebnost so vrata. Ta se odpirajo na notranjo stran, kar pomeni, da lahko vliomi vsakdo. Z leti so vrata postajala vedno resnejša prepričala — nekatere sobe so zaprte kot zakladnice. Ena tipičnih značilnosti sobe je lesen

pograd, na katerem je postelja. Stropi so precej visoki, okoli štiri metre, postelja je tako odstranjena pred pogledi, pa tudi topel zrak gre proti vrhu sobe.

Bioritem življenja na Metelkovi je bil precej drugačen kot v sosodnem mestu Ljubljani. Bujenje je bilo nekje med deseto dopoldan in drugo popoldan. Največ se je ponavadi dogajalo med deveto in drugo jutraj. Nalji so se tudi takni, ki so ob treh jutraj začeli igrati na trobentno.

Zelo zanimivo je tudi, koliko tujecev je šlo skozi Metelkovo. Ves čas je vsaj kakšen tam stalno prebival, bila pa so tudi obdobja, ko so tuji predstavliali precejšen del naseljenecv. Zanimivo, da ni nikoli nihče urazil strahu pred asimilacijo. Ko je bil v Sloveniji Rainbow Gathering, je pot do Kočevskega Roga vodila za večino udeležencev skor Metelkovo. Tudi skupno število članov raznih skupin in umetnikov gre v štirimestno število. Precejšnemu številu tujecev je prav tamkajšnje ozračje pustilo najmočnejše vtise o Sloveniji.

Po dveh letih vztrajanja se je zamejnjal župan. Novi je bil na začetku zasebe, gost večera in takrat — zaveda se ne kot župan — podpis projekt. To je dalo nekaj upanja, da se bodo stvari začele urejati. Svavi so se na prvi pogled res spremenile. Začelo se je govoriti o priključitvi vode in elektrike. Da so besede postale voda, je trajalo še dve leti.

Pred dobrim letom se je začelo spet nekaj dogajati na kulturnem področju. Dvorišče, ki ga omejujejo Hangar, ateljeji in galerija Alcatraz, je postalo nov umetniški center. Uspelo jim je kolikor toliko urediti prostor, galerijo in ostale prostore, da o rošulju ne izgubljaj besed. Skupaj s kleto šole, ki je postal nekakšen novi FV, z koncerti v Gala hali in Channelu Zero sta bili jeseni in zima 1996—97 eno najkivnejših obdobjev v zgodovini Metelkove.

Na sestanku so bili pogajalci z Metelkove zvaljeni v past. Ker je bil za rušenje namenjen le del Metelkove, so bili tudi pogajalci zastopniki le teh delov. Pogajalcem je bilo jasno, da se Šola ne bo mogla obdržati, saj je bila njena varnost vprašljiva. Tako so v »zamenodobili« obljubljene prostore v Peških in na dvorišču. Ponudba s peškaki je bila še dodatno zavita v obljubo o prenovi te stavbe.

Na prvi pogled vse lepo in prav, a zadeva se je izkazala za eno bolj perfidnih potez mesta Ljubljane. Ko so podpisali pogodbo, v kateri piše, da se je mesto zavezalo obnoviti Peške in pred jesenjo, so podpisali odločbo o izselitvi. Sama vloga Pejakov je v zadnjem letu padla, saj so se vzpostavili novi centri dogajanja. Z vsaj delno otoplitvijo odnosov z mestom so postali stari skvoterji odvečni. Krivelo za razdelitev ljudi na umetniški in skvoterski del nosita obe strani.

Ko je spomladu mesto hotelo rušiti prostore, ki so jih uporabljali umetniki, so se ti sami organizirali in brez pomoči skvoterjev dosegli ohranitev prostorov in peletne pogodbe. Ko so bili skvoterji postavljeni v prvo bojno črto, tako niso imeli prave podpore od umetnikov. Zanimivo je tudi razdrobljenosti te skupine jim ni uspelo obdržati prostorov, kar je pomenilo konec Metelkove za večino skvoterjev. Manjši del se je preselil v prostore bivših Eisenkreuzarjev.

Mesto Ljubljana se je držalo dogovora glede obnove prostorov v Peških, ni pa se držalo načrtov o graditvi yo-

Ugo na razmerja

MOBITE, NMT&GSM

Siklenite naročniski razponitni za
allogne NMT in digitalno GSM
omrežje za celovito mobilno
na Češko

1(NMT) + 1(GSM) = 1 naročnina

Priloge, ki jih dobite:
1. Spletni portal na 15. skvoterski dan
2. Varnostni sistem za vašo mobilno komunikacijo
3. Možnost uporabe GSM za vašo mobilno komunikacijo
4. Možnost uporabe GSM za vašo mobilno komunikacijo

utih hostia. Posledica tega je, da sosedje veliko bolj slýajo koncerte in drugo dogajanje na Metelkovi. Kot je v tem mestu v stavidi, so se z vsemi meštri spravili na žarišče nerada, ki leži pred upisovano vrato. Odtlej je Metelkova mogoč neprestan boj.

Kljub vsemu je dovolj tam zezme precej večkrat. Kljub nepopolni omotnosti in dogajanja se je tam zvrstilo mnogo več stvari kot v marsikateri državno podporani instituciji. Na žalost pa so bili od širše publike popodoben prejeti. Razlog za to je getoznost Metelkove. Polegja in drugom nadzoranim organom urezeta prostora, kjer se zbore precejšen del alternativnih glasbenih in avtorskih posameznikov, ki jih je treba imeti pod nadzorom.

Da ima ves kompleks okrog in okrog ograjo, da ga stražijo vsi nosniki in da je dokaj dobro izoliran od okolice, so le dodatni plusi. Kot se v začetku polteta v odu naredili, še ena vrata, je mesto bliskovito ukrepalo in jih nemudoma zavelo. Nihé ne povedal, ali so hoteli obzarovati Metelkove ali okolico.

Če organe mesta in države še ne tako razumemo, pa je toliko manj razumljivo najboljšem primeru indiferentne odnosa javnosti do Metelkove. Večina člankov, z izjemo samega začetka, jo je videla kot nevaren prostor. S čim si je zaslužila tak sloves, ni nikomur jasno, saj praktično ni bilo policijskih posestev, ki jih je odločil, kjer skupina ljudi deluje brez kakršnegakoli vodstva. To je eden izmed ključev za tako različnost posameznikov in skupin na Metelkovi. S koncem prevlade skvoterjev se za Metelkovo začela nova obdobje. Kot

1 Davide Grassi ob svoji instalaciji v okviru skupinske razstave (1996).

Za konec pa še lep pozdrav

Prerajna oblatina jarnjura je Metelkovo mrcvarila z ognjem in mečem, sedanja jo mrcvari z korenčkom nategovanjem in goznanjem. Metelkova pa se kar čvrl. Na Metelkovi delujejo skupine in posamezniki, združeni pod skupnim imenom, Metelkova mesto. Zbirajo in izvajajo (organizirajo) od mestnih kulturnih prirediteljnih festivalov ter izvirno umetniško produkcijo, naposled uspeli pripraviti nekatere člene oblatinske strukture v svojem dejanskem obstoju. To je že nekaj.

Vendar je pot do tega, da Ljubljana spozna potrebnost in koristnost obstoja tovrstnega kulturnega centra in da namesto kratkovidnih, ekonomskih interesov podpre ustvarjalne procese, še zelo dolga. Ustvarjalke in ustvarjalci z Metelkove lahko na tem mestu rečemo zgolj to, da so jih vsi malo ali po barbarskem razumu — stonile je po starih letih še vedno uradno neznan — s lastnimi voljami in sredstvi obnovili in ki so danes zaključeni kot avtorsko umetniško delo, zlepa ne smulimo zapustiti dopuštju, da jih v neki kivi bodočnosti upodnimo garazne hiše.

Saj ne, da teli Ljubljana ne bi potu ebovala — kot stanovalce mestnega sredstva tudi sam redno plačujem parkirne karni zelenim baročam. Vendar, čemu sekati drevo, ki raste najbolj zdravo, kakaj spajljati otroka, spotelega v čisti veri in ljubezni? Metelkova mesto je v svoji kratki zgodovini razvila celo paleto ustvarjalnih in organizacijskih priručnikov, ki povezujejo in združuje levo z desnim, znanje z izostranim in za katere metulimo, da so v eni globljiné vsaj ne precejšnje vrednosti. Razvili smo demokratične vzorce, ki dejansko delujejo tudi v praksi in puntariko naravnanim državljanom pokazali, da je osebnosti in skupinski razvoj možen tudi brez diktata od zgoraj. Marsikateremu občanu in občanki

kaže, se bodo vsaj za nekaj časa končala nategovanja z mestom in se začela tista sosedska. Če ni je ta dosje zbudil zanimanje, kaj se v resnici dogaja na Metelkovi, pridi na katero izmed prireditelj, ki jih vsako leto uvede obletnica zasedbe, torej 10. september. Ker je novih naseljencev v Pešah kar nekaj in ker se obeta odprje prestavljanega Tetrapaka alias Legla zla, se letos obeta še posebej polna jesen. □

nudimo mirno kulturno oazo sredi nasilno rohneče urbane zmede.

Metelkova mesto zeli sugerirati mestu Ljubljana, da brez kvalitetne kulturne ponudbe ni turizma, da brez ustvarjalne klime ni življenja, temveč zgolj zvožarjenje, da brez kreativnih kulturnih eksperimentov ne mogojo obstajati niti lahko prebadjisi izdelki kulturnega establishmenta, da celo najbolj zakonita vsa potrebuje nekaj Metelkovi mestu podobnega, saj se bo sicer naš up, naša mladina primorana vstajati razvratu, presušitstvu in nasilju. Tega pa si ne bi želeli, kajne?

Metelkova mesto predlaga mestu Ljubljana, da naš otoček klenega kaosa razglasi za rezervno urbano kulturo, stavbe pa spomeniško zaščiti. Če na Metelkovi že mora kaj nekoderiti, naj poskusi za osnovne delovne pogoje, dostojne ene od evropskih prestolnic.

Metelkova mesto pozdravlja odhajajočega župana in mu želi vse najboljšje v obljubljeni deželi. Metelkova mesto pozdravlja gospoda Rodeja in mu sporoča, da se bomo z vsemi silami uprli abortusu Metelkove (pre za Ljakih mladih duš). Metelkova mesto pozdravlja tudi novega kulturnega ministra in ga vabi k pragmatičnemu dialogu, saj smo menja, da je obstoj Metelkove mesta tudi v nacionalnem interesu.

V za bodočnost imamo velike načrte. Najprej nameravamo dostojno obeležiti četrto obletnico obstoja, narediti vse za spravo z redkami, a glasnimi škedi, pridosem pa nameravamo nadaljevati z dosedanjim delom. Ki je Ljubljani lahko zgolj v ponos — in nenazadje tudi v zaslavo.

Metelkova mesto ma vas vse zelo, zelo rada.

Andrej Morovič

Metelkova na barikadah

Mestne oblasti bodo ta teden začele rušiti severni del Metelkove

Čeprav Marjana Vidmarja že nekaj let ni več na ljubljanski politični sceni, njegov duh živi naprej. Vidmarjevo delo bodo dokončali njegovi nasledniki. Mestna uprava je zbrala pogum, se politično poenotila - in napočil je dolgo pričakovani trenutek: rušenje severnega dela Metelkove. Sklep je na zadnji seji pred dvema mesecema sprejela posebna projektna skupina (vodi jo pomočnica direktorja mestne uprave Vida Stanovnik), ki na mestni ravni skrbi za obnovo Metelkove. Občina se je na brezkompromisno rušenje temeljito pripravila. Ima potrebno gradbeno dokumentacijo, ker ni sklenjena nobena najemna pogodba, ji tudi ni bilo treba predpisati odpovednega roka. Retino (Zavod za podporo civilnodružbenih iniciativ) je obvestila o nameravani ukrepi samo štiri dni pred začetkom postopka. Poslala jim je nepodpisan listek, ki napoveduje, da bodo 14. aprila začeli podirati objekte Šola in Hlev ob Maistrovi ulici ter Garaže. Razlog? Stavbe naj bi bile tako ali tako precej dotrajanne in delno porušene. Spomin jim seveda ne sega tako daleč v zgodovino, da bi se spomnili, zakaj so objekti načeti. Ne spomnijo se, da je nalogo začela že Vidmarjeva vlada, a so ji "dokončno rešitev" z nasilno vselitvijo preprečili Metelkovi. Vlada je objekte nekdanje vojašnice JLA obljubila prav neodvisni kulturi, a se je čez noč premislila in pod krinko neznanega storilca skušala porušiti vse, kar bi se porušiti dalo. Zdaj se zgodovina ponavlja.

Najprej so mestni svetniki sprejeli sklep, da bo potekal del Evropskega meseca kulture tudi na Metelkovi. Za to priložnost so tamkajšnjim umetnikom odobrili denar. A še preden je županu uspelo podpisati odlok o denarni subvenciji, se je mestna uprava odločila za uničenje. Mestne oblasti se ne ozirajo na to, da je Retina skupaj s skupščino uporabnikov Metelkove in mestno občino Ljubljana sopolispisnica protokola za skupno urejanje razmer v severnem delu nekdanje vojašnice. V dveh letih od podpisa protokola so alternativci kljub pomanjkanju denarja prenovili prav prostore, ki naj bi jih porušili. **V Šoli bodo uničili slikarski in fotografski atelje, kluba Pujs in Tetrapak ter koncertno dvorano Leglo zla. V Hlevu čaka na uničenje galerija Alkatraz (prav te dni naj bi dokončali prenovitvena dela) in društvo Soška fronta, v Garaži pa bodo sesuli dva sli-**

karska in kiparski atelje. Prostore bodo izgubili motoristi. Na kratko: uničiti nameravajo polovico Metelkove in pri tem skoraj celotno likovno produkcijo.

Mestna oblast ni skušala ustvariti niti lažnega videza, da bo na ruševinah zgrajene objekte namenila kulturi. **Mudi se ji zaradi načrtovane gradnje garažnih hiš.** Aroganca rušiteljev je toliko večja, če vemo, da Mreža za Metelkovo uživa posestno varstvo in da bi vsak poseg lahko razumeli kot motenje mirne posesti. Metelkovi so v zgradbe vložili precej denarja in prostovoljnega dela, zato v smislu zakona o temeljnih lastninskopravnih razmerjih in zakona o avtorskih pravicah svoj prispevek k obnovi prostorov razumejo kot avtorsko solastnino. "Zgradbe so obnovljene tako, da jih brez kršitev avtorske pravice (avtorsko delo je ex lege zaščiteno s samim nastankom, predstavlja pa umetniška dela na zgradbi, njeno preoblikovanje ter konzervatorsko zasnovno) ni mogoče spremeniti, kaj šele rušiti," so zapisali v pismu županu Dimitriju Ruplu. Res je, da je mesto lastnik objektov na severnem delu in da zato lahko razpolaga z njimi po lastni presoji, res pa je tudi, da je za izgon ljudi potreben sklep o deložaciji - tega pa

mesto nima. Poleg tega mora pred začetkom del dobiti sodni nalog, ki bi dokazoval, da in jo alternativci prostore v nezakoniti posesti. Metelkovi objektov ne nameravajo zapustiti na lahek način. Mestne oblasti bodo tožili vsako poškodovano umetniško delo. Od dan naprej bodo dežurali pred vhodom, za barikade pa bodo postavili umetniške skulpture.

Urša Matos

Mladinski hotel na Metelkovi

Zakaj bi rušili, kar je mogoče obnoviti? Še posebej, če bi bili stroški obnove nekdanjih zaporov precej nižji.

Le še vprašanje časa je, kdaj bodo mestne oblasti dokončno porušile severni del Metelkove. Naprej Solo, po zaključku Evropskega meseca kulture pa še Ilev in Garaže, saj naj bi na tem mestu zgradila popolnoma nov mladinski hotel, pod zemljo pa eno od enajstih novih mestnih garažnih hiš.

S takšnim dogovorom so za zdaj zadovoljni tako župan kot Metelkovi, saj si prvi obeta izpolnitev nekaterih predvolilnih obljub, drugi pa vsaj formalno priznani status in subvencionirano najemnino v začasnem zatočišču Lovci. Vsi se strinjajo, da je treba Metelkovo urediti, nihče ne nasprotuje gradnji mladinskega hotela, dosegli so tudi kompromis, da bodo objekte rušili postopoma.

Janez Plevnik s Centra za mladinski turizem s skupino, ki jo sestavljajo umetniki, arhitekti in mladi ekonomisti, trdi, da pred novogradnjo ne bi bilo treba porušiti starih objektov. Še več: edini razlog, da mesto "mora" porušiti objekte, je gradnja podzemne garažne hiše - in pri tem je mladinski hotel bolj izgovor kot razlog. Tunelska gradnja garaž z ohranitvijo starih stavb je namreč predraga.

Nekdanji vojaški zapor na Metelkovi je po Plevnikovem mnenju izredno primeren za mladinski hotel, saj bi lahko prostor umetniško obdelali na način, ki bi vsem gostom omogočal sodelovanje. "Objekt bi imel dušo. Takšen 'odtrgan' hotel bi bil evropska zanimivost. Podoben mladinski hotel so v nekdanjih vojaških zaporih zgradili na Švedskem. Še bolj odštekani so mladinski hoteli na Nizozemskem in v Kanadi, saj so postavljani na rečnih in morskih ladjah," pravi Plevnik. Obnovljene zaporne celice bi ustrezale standardom svetovne organizacije mladinskih hotelov in tudi cenovno bi bil takšen hotel bolj dobičkonosen.

Ker namerava mesto zagotoviti le lokacijo, medtem ko naj bi denar za novogradnjo zagotovila država, se županova ekipa ne ukvarja z mislijo na velik finančni zalogaj. Vida Stanovnik, pomočnica direktorja mestne uprave, trdi, da bi bilo rušenje cenejše od adaptacije, toda Janez Plevnik temu oporeka: "Po minimalnih standardih bi obnova in nakup opreme stala približno 56 milijonov tolarjev, dela pa bi lahko končali že naslednje leto. Če bi se odločili za rušenje, bi novogradnja zagotovo stala več, objekt pa bi dokončali šele čez tri ali štiri leta, saj bi morali najprej zgraditi garaže." Po izračunu mladih ekonomistov bi bil hotel rentabilen že po petih letih delovanja, kar pomeni, da bi denar - četudi bi ga dobili v obliki posojila - vrnili v petih letih, že šesto leto pa bi ustvarjali dobiček, ki bi ga reinvestirali v hotel. Njihov predlog adaptacije je privravljen že dalj časa, mesto pa se je z njegovim ideinimi očeti sešlo samo enkrat.

Trditve mesta, češ da je rušenje nujno, ker so stavbe dotrajane in življenjsko nevarne, ne drži povsem. Po podatkih Zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij stavba statično ni nevarna, torej rušenje ni potrebno. Idejni očeti obnove pravijo, da bi z mestno upravo sklenili na jemo pogodbo, tako da bi bilo lastništvo še naprej v mestnih rokah. Če bi se po petih letih delovanja hotela izkazalo, da je rušenje kljub vsemu potrebno, bi ga dopustili, saj bi do takrat z ustvarjenim dobičkom že dokazali svoje trditve. Plevnik pravi, da bi bilo treba gradnjo mladinskih hotelov financirati po avstrijskem modelu. To pomeni, da bi tretjinske deleže

Če bi mesto sprejelo predlog programskih zahtev za prostorsko načrtovanje, bi ga pripravil Plevnikova skupina, bi v enem letu brez posegov dobili mladinski hotel s 120 posteljnimi. Od tega bi bilo 30 enoposteljnih, 50 dvoposteljnih, 6 triposteljnih, 8 štiriposteljnih, osemposteljnih in 2 dvoposteljnih sobi za log kepirane. V hotelu bi bilo deset toaletnih prostorov, dvajset umivalnikov in po en trikotni najst oseb. Hotel bi imel kuhinjo za pripravo 150 toplih obrokov, samopostrežno in čajno kuhinje za pripravo skromnih obrokov, točilni pult. V hotelu bi ponujali susedne in druge perila, turistično-informativne uslu

Objekt bi imel dušo. Takšen "odtrgan" hotel bi bil evropska zanimivost. (na fotografiji sta nedanja zapornika Janša in Borštnar v celici)

sredstev prispevale lokalna skupnost, država in mladinska organizacija. Dvomi namreč, da bo država v proračunu našla dovolj denarja za celotno nalozbo.

Edini razlog, da mesto "mora" porušiti objekte, je gradnja podzemne garažne hiše - in pri tem je mladinski hotel bolj izgovor kot razlog. Tunelska gradnja garaž z ohranitvijo starih stavb je namreč predraga.

potovaine storitve, menjavo valut, izposojen in motorjev, varno shranjevanje prtljag, družabna srečanja. Za zadnja so predvidene konferenčna soba za 100 oseb, dve sejni sobi po 10 oseb in čitalnica ter izposojevalnica pisarne, niške literature, na voljo pa bi bila tudi možnost dostopa do interneta. Razmišljajo, ali bi bila v novem hotelu Mladinski informacijski center in koncertna dvorana za približno 100 oseb. Načrt adaptacije je že pred časom napisal ameriški arhitekt Kevin Kaufman.

Urša Matos

Zanimiv tritedenski program 41. prireditve
»Pohod Ljubljana '97«

»Drogiranje« s športom

LJUBLJANA, 22. – Slovenska prestolnica bo od 27. aprila do 18. maja v znamenju prireditve 41. »Pohod Ljubljana '97«, ki bo svoj vrh doživela v soboto, 10. maja, z rekreativnim pohodom po Poti okoli Ljubljane.

Gre za športno-rekreativno prireditev, ki spada v krog tistih z najdaljšo tradicijo v Sloveniji. Organizacija je v rokah Mestne občine Ljubljana in Službe za šport pri Oddelku za predšolsko vzgojo, izobraževanje in šport. Da bi na športne poljane privabili čim več ljudi, so se prireditelji odločili za pester tritedenski program. »Prireditvi želimo dati novo vsebinsko podobo. V zadnjih dveh letih smo uvedli kopico novosti, iz programa pa smo izločili tiste dele, za katere ni bilo posebnega zanimanja. Športno-rekreativne prireditve v Ljubljani hočemo »raztegniti« na daljše časovno obdobje, ne pa le na dan ali dva v letu,« je menil Tomo Levovnik, direktor izvršnega odbora 41. »Pohoda Ljubljana '97«. Začel se bo z množično akcijo »Dan na rimskih stezah« 26. in 27. aprila na vseh štirih stezah v Ljubljani (Tivoli, Zadvoj, Mostec, Marija Vera), nato pa sledita preverjanje telesnih sposobnosti s Cooperjevim testom (5. in 6. maja) in metanje trojk (od 7. do 9. maja). Posebej zanimiva bosta veslaški dvoboj na Ljubljani med ljubljansko in mariborsko univerzo (na 10-sedežnih »barjankah«) in tradicionalni Tek na grad, osrednji prireditvi pa pohod po trasi Poti okoli Ljubljane in rekreativni pohod na 35 km.

Letošnja akcija ima slogan »Ljubljana s športom proti zasvojenosti.« Če se že morate na vsak način drogirati, počnete to torej s športom. Ni samo ceneje, tudi bolj zdravo je... (dek)

Vodovodari so s svojimi pojasnili razburili meščane Voda dražja le za odstotek

Meto povišanje cen pogojuje s centralno čistilnico

LJUBLJANA, 22. – Delavci javnega podjetja Vodovod-Kanalizacija, ki so v zadnjih dneh pri porabnikih prevzeli stanje na številnih, so med meščani povzročili nemalo razburjenja. Kriviča so bila njihova »pojasnila«, da se bo cena vode povečala za osem odstotkov.

Meščani so se upravičeno razburili, saj so ob takšnih obvestilih debelo pogledali tudi v mestni upravi. Povišanje cen (na podlagi soglasja ljubljanskega župana) namreč odobri vlada. Meščani so torej odveč, saj so bile informacije vodovodnih inženirjev presenetljive.

Skladu z vladno odredbo o načinu oblikovanja cen komunalnih storitev z dne 7. februarja 1997 pa smo s prvim aprilom za en odstotek povišali tarifno postavko za obračun odvedene in dovedene vode, torej vodarne in kanalsčipe. To lahko glede na rast drobnoprodajnih cen naredimo vsake tri mesece,« je pojasnil Anton Kranjc, direktor javnega podjetja Vodovod-Kanalizacija.

Predstavniki mestne uprave so že pred časom zatrdili, da bodo na večje povišanje cen odvedene in dovedene vode pristali, če bo del denarja resnično namenjen za dokončanje centralne ljubljanske čistilnice. (sr)

↕ DNEVNIK, str. 14

Veliko ljudi je prepričanih, da rušenje Metelkove ni nujno potrebno

Lahko noč v »celicah«

Nekdanji zapori naj bi bili za mladinski hotel menda izredno primerni

LJUBLJANA, 22. – O razmerah na Metelkovi, ki je zadnje dni »jabotko spora« med mestnimi oblastmi in tam delujočimi in živečimi ustvarjalci, so včeraj spregovorili številni kiparji, slikarji, arhitekti in celo ekonomisti. Med drugim so predstavili projekt mladinskega hotela v bivšem vojaškem zaporu, o katerem bi prišli z nadgradnjo in ne z rušenjem, ki je zdaj predvideno.

Kot je povedal Janez Plevnik s Centra za mladinski turizem, dejstvo, da Ljubljana potrebuje mladinski hotel, ni sporno. Vendar pa pred novogradnjo ne bi bilo potrebno porušiti starih objektov, kot menijo na mestu. »Zapor na Metelkovi je izredno primeren za mladinski hotel, saj bi vsak prostor lahko umetniško »obdelali« na način, ki bi dopuščal vsakemu gostu sodelovanje. Kljub temu pa bi še vedno ustrezal standardom svetovne orga-

nizacije mladinskih hotelov,« je pojasnil Janez Plevnik.

Poleg tega je Metelkova, kot so poudarili nekateri, izjemna priložnost, da se prostor muzejev poveže z živim ustvarjalnim procesom delavnic, atelijev, mladinskega hotela...

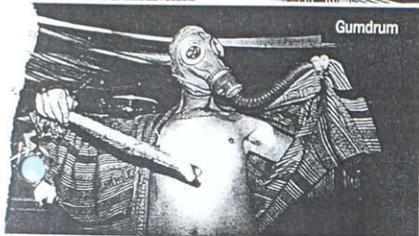
Da bi bilo zapore bolj primerno adaptirati kot porušiti, je menil tudi arhitekt Janko Rožič. Poudaril je, da bi bila adaptacija v vsakem primeru cenejša kot novogradnja, poleg tega pa bi, če bi se odločili za kompletno prenovo (ta naj bi stala 50 milijonov tolarjev), lahko imeli mladinski hotel že naslednje leto.

bi se odločili za rušenje, to verjetno ne bi bilo mogoče. »Z novogradnjo bi za seboj porušili to enkratno sled, ki jo v svojih celicah na svoj način prikazujejo zapori,« je še povedal Janko Rožič in dodal, da po podatkih Zavoda za raziskavo materiala ni nekonstrukcij stavba statično ni nevarna, torej rušenje ni potrebno.

Skupina študentov z Ekonomske fakultete pa je predstavila poslovni načrt za mladinski hotel v zdajšnjih zapori, ki bi po njihovih izračunih v petih letih delovanja povrnili vse stroške, nastale z adaptacijo tega objekta.

»Odprta in javna rešitev problemov namesto rušitve Metelkove brez javne razprave prostorsko-uredujnih pogojev, je lahko vzorec reševanja pozabljanih in odinjenih, a izjemno pomembnih prostorov mesta kot celote,« je bila splošna misel vseh navzočih.

STANKA STOJMIROVIČ

razstave
v razstaviščih danes

Metelkova
Bivši vojaški prostori, Metelkova 9
Sestava v bivših vojaških prostorih Glej Novosti, Likovna delavnica, razstava in performans Evropski mesec kulture.

Metelkova para festival

Torek, 10. junija, se je v Ljubljani začel **Metelkova para festival**. Med koncerti ste večeraj že zamudili **Mio Žnidarič**, nekaj pa jih boste lahko še slišali. Danes, 12. junija, boste tam lahko poslušali **trio Žarka Živkovića**, v ponedeljek, 16. junija, bo koncert zasedbe **Poglej Marija jesen**, dan zatem bo nastopil saksofonist **Vasko Atanasovski**, v sredo, 18. junija, se bodo predstavili iztok **Slaven Tolj** pa še Američan **Ovarian Trolley** in **Hazel**. Koncerti se bodo nadaljevali tudi prihodnji teden, posebej bi opozorili še na nastop skupine **Miladovka Younced**, ki bo v sredo, 15. junija.

STOP, 196-196.

Živahnica!

Te dni je presenetljivo živahno tudi na Metelkovi, ki se ji, čudo vseh čudes, še najbolj poznajo hčinki EMKja, vsaj, če je govora o Brečljavi **Brezvezdni sceni** in metelkovskem **Parafestivalu**. V dveh urah lahko tam tako slediš liricistični rabljeni umetnin (na kateri se je kot kupec, posebej izkazal **Blane Kovič**), oljnatih skupinske likovne razstave v **Alcatrazu**, koncertu **Žarka Živkovića** in **Mio Žnidarič**, peki jedi z žara in najeđaajo **Leo & The Schmidlov**, za tem pa še vedno seansa mednarodnega tolkalskega ansambla **Gumdrum**, ki se je izkazal tako z lokomobilskim zagovorom dveh klasičnih in enega eksotičnega bobnarskega kompleta, kot z maničnim performansom frontmana, ki žveči koruzno listje in steklo, umetelno trka po ozvočnem obroču bicikla, si nadeva in snema raznevrstne maske, poka s petardami in deli občinstva potarejene dolarje. Živahnica! Tudi za belega dne, ko poleka na Metelkovo, kulinarčna delavnica **Arumboldo**, tudi v zaprti, nedaleč stran od rezultatov mednarodne teatarske delavnice, popravljenе stehne na garažah in lesenega odra za pesterne spektaklov **Ognjenih kiperjev** in **Teatra Gremko** v dumovanju nenehno razstava tega slovenskega fonda **Sestave**, ki ni le zvezanica za italijanske fotografije in spremljevalka nesebnih **Bojana Biležnika** - **Biležnik** in performans **Bodybuilding Giovannija Morbina** Morbin, ki je pred leti križemkralj Ljubljane, instaliral avistična glastila, se je tokrat, dobesedno, z malto združil v lutezenskem objemu s stavbo zaporov, v roku vkleščen v zid pa je izkoristil osenčeno (!) nepremično simbiozo za pomenke z mimoidočimi, za plodno liskovno konferenco in sklepanje novih znanstev. Se na mnogo delovnih uspehov!

PETEK 20. 6.

Ante Documenta
Likovni dogodek.
V okviru Metelkova Parafestivala bosta sodelovala tudi slovenski in hrvaški likovnik, ki ju je Catherine David povabila na osrednjo mednarodno razstavo, kassiska **Do Documenta**. Ob delu Hrvača **Slavena Tolja** bo **Marko Peljhan** razstavil delo, ki ga polaga na oltar slovenske nevedljivosti: svoje poprsje, ki ga bo moč (v avtorjevi odločitvi) iz čiste zelene zavistii obmetavati.
Metelkova, Ljubljana. Ob 21.00

Jonkica VIII. od 10. do 25. lipnja in Priloga VIII. 1997, sojame na Metelkovo od 21. do 25. junija. Metelkova para festival, kol. Če obredniti jazz, parafestival, Afterrock festival, Festival nezrejenih kazalstev, Mednarodni španski koloniju, Mednarodni slikarski radiocinski mišični, avdiokaseta, Metelkovi Slavi, Gremko & skladu, performans Slavena Tolja i recital iztoka Mlakarja U Slovenskoj ce

■ V ponedeljek bodo **BREZVEZDNI SCE** gostovali **Holandci D Schicksal**, **Zagreb-Pičpit** in **branski / sent Mind**, v ppa, baje, praški cr akustičnih kitar **Jablko Đoni Prtlačić** iz **Želkov** in **mariborski Ček**. ■ **Jedenski SP** **PARAFESTIVALA**

Metelkovi, ponedelj-pol osmih - raystava **Maje Lužar** v **Zenscentru**, zatem, istolam, literarni večer in oblihtih koncert **Poglej Marija jesen** v **Hangarju**, rek, ob devetih - koncert **Beletrine Free Jazz**, **Žarka Živkovića**, zatem pa še nastop sakso stla **Vaska Atanasovskega**, sredo, ob devetih koncert **IZTOKA MLAKARJA** v **Hangarju**, za pa še nojerjev **OVARIAN TROLLEY** in **HAZE** **Gala dvorani**, četrtek, ob devetih - fotografska stava **Dubrovcanke Ane Opalič**, zatem oljnatostave **Sama Jurečiča** *Oj vece moj dom*, se ob devetih - **Marko Peljhan** in **Slaven Tolj** postavila **Ante Documenta**, sobota, ob devetih ritev razstave **Remigiusa Dobrowskega**, za koncert **Vaska Atanasovskega** in **Mirana Stergca**, nedelja, ob devetih - otvoritev mednarodne forme **vive**, zatem koncert **Žige Goloba** in **Živkovića**; ponedeljek, ob devetih - hrvaški zilišče **Pinklec**.

LJUBLJANA

Alcatraz
Metelkova
Kustosova Jedilnica. Skupinska razstava v okviru para festivala, sodelujejo predvsem likovniki, ki ustvarjajo na Metelkovi. **Likovna razstava. Evropski mesec kulture**

Metelkova Parafestival

Literarni in glasbeni večer

Nastopajo: **Nina Kokalj**, **Maja Novak**, **Renata Sribar** (Zenski center, ob 20.00); kantavtor **Iztok Mlakar** (Hangar, ob 21.00); nastop ameriških postpunkerskih skupin **Ovarian Trolley** in **Hazel** (Gala Hala, ob 22.00).

Metelkova, Ljubljana. Od 20.00 dalje.

SREDA 13. 6.

Metelkova

Otvoritev novih prostorov.

Po izpraznitvi objekta bivše vojašnice na Metelkovi je Vlada Republike Slovenije predala južni del kareja Metelkova v upravljanje Ministrstvu za kulturo, ki je objekte namenilo reševanju prostorskih potreb Etnografskega muzeja, Narodne in Moderne galerije, Uprave za zaščito kulturne dediščine in nevladnih organizacij s področja neodvisne kulture in civilne družbe. V prenovljenem objektu 6, ki je mejni objekt med južnim in severnim delom kareja Metelkova (severni del je po izbrani arhitekturni rešitvi namenjen sodobni, mladi ustvarjalnosti), bo delovalo osemnajst nevladnih organizacij s področja neodvisne kulture in civilne družbe (Maska, Emzini, Literatura, revija Ekran, Aleph, En-Knap, Vitkar, Panoptikum, Plesni teater, Gallus Carolus, SKLUC, Forum NSK, Miralni inštituti, Inštitut za trajnostni razvoj, PIC (pravno informacijski center za nevladne organizacije), Umanoteria in Retina Ljubljana). Prenovo objekta 6 je večinsko financiralo Ministrstvo za kulturo, organizacijsko in izvedbeno pa jo je po pogodbi z Ministrstvom za kulturo, vodila Retina Ljubljana. Danes zvečer bo minister za kulturo Jožef Školc predal hiško št. 6 v uporabo Metelkovi.

Metelkova, Ljubljana. Noč ob 20.00.

KAŽI POT, 20.6.

Evropski Mesec Kulture Ljubljana 1997

od 15. maja do 5. julija

Danes

13. mednarodni festival *Druga godba*. Zadnji dan. *Različne lokacije. Retrospektiva evropskega filma*. Do 6.7. Kinoteka.
Trešji senziški red. Do 15. 6. *Različne lokacije.*
Albert & Friends. Predstava in cirkuške delavnice. Do 15. 6. KUD France Prešeren.
Zakladi zlata, zakladi duha. Razstava. Do 15.8. *Novo krilo Narodne galerije.*
Kino uho. Ustanovitev Svetovnega centra za sinestezijo in harmološko v scenjskih umetnostih (SILHAPA). Do 20.6. *Različne lokacije.*
Metelkova Parafestival. Do 25. 6. *Metelkova.*
Jože Plečnik in Prški grad. Razstava. Vsak dan od 11.00 do 20.00. Do 30.8. Ljubljanski grad.
19.30 Oranini abonma II. Orkester Slovenske filharmonije. Koncert. Cankarjev dom.
21.00 Ansambel Il Capriccio in Passacantano. Koncert. Ljubljanski grad.

Jutri

12.00. *Pihalni orkester KUD Pošta Maribor*. Prešernov trg.
 19.30. *Študentski APZ Tone Tomšič*. Koncert. Slovenska filharmonija.
 21.00. *Ansambel Il Capriccio*. Koncert. Ljubljanski grad.
 14. 6. - 18. 6. *Nemi film in razvoj glasbe v 20. stoletju*. Simpozij. Kinoteka. Slovenska filharmonija.

Napovedujemo

15. 6. ob 20.00. *Pihalni orkester ravenkih železarjev*. Prešernov trg.
 15. 6. ob 21.00. *J. Andrejev - K. Brižnik. Črne maske*. Predstava. *Ljubljano gledališče.*
 15. 6. ob 21.00. *Srbanci: Chants*. Koncert. Ljubljanski grad.
 15. 6. ob 21.00. *Koncerti članov DGUS. Studio za tolkala*. Koncert. *Atrij Magistra ali cerkev sv. Florjana.*

Informacije

Prodaja vstopnic na prizoriščih posameznih prireditelj. Informacijska pisarna je v KIC Križanke, Trg francoske revolucije 7. Tel: 126 14 49.

Metelkova

Prva velika hrvska izložba. Gledališče Pinklec, Hrvaška. Predstava, ki je koncipirana kot otvoritev razstave s priložnostnim koktejlom, drabno cenjenim umetniškimi artefakti ipd., publiko vrže v svet narodnjaških public, da bi jo potem s "pravimi" gledališkimi prijemi rešila v domeno zdrave pameti. Tor. 24. 6. ob 21.00. Vstop prost. Metelkova para festival.

Konec sveta (sladko). Teater Gromki, Radio Student in Slovenski kvartet pozavn. Za dan državnosti, bo Teater Gromki s sodelavci predstavil novo scenjsko-spektakelno produkcijo, ki bo prepojena s primerno svečanostnim vzdušjem in evropsko multikulturalno naravnostjo. V nateželo bo prvič v zgodovini pripeljala aventični dan Orienta. Najljubša fantomska mladinska hotela nam bodo ponudili motelejo. Na spektaklu, ki črpa iz tradicije državnosti, prireditelj bodo nastopile Savinjske predice, predstavljena pa bo tudi kasetna "Tako je govoril Josip Broz Tito". Scenjski spektakel. Sre. 25. 6. ob 21.30. Vstop prost. Metelkova para festival.

Metelkova Parafestival

Gledališče Pinklec (Hr), predstava Prva velika hrvska izložba (na prostem, tor. 24. 6. ob 21.00).
 G. Verdi: Aida ima rojstni dan (na prostem, tor. 24. 6. ob 22.00).
 Slovenski kvartet pozavn. koncert (na prostem, sre. 25. 6. ob 21.00).
 Teater Gromki & Radio Student: Konec sveta (sladko), scenjski spektakel (na prostem, sre. 25. 6. ob 21.30); Srečna mladina, Miladajka Youneed, koncert (Gala Hala, sre. 25. 6. ob 22.00).
 Metelkova, Ljubljana, različna prizorišča. Tor. 24. in sre. 25.6 ob 21.00 dalje. *Evropski mesec kulture.*

Metelkova

Prva velika hrvska izložba. Gledališče Pinklec. Legendarna hrvska off-gledališka skupina iz Cankovca bo nastopila s predstavo, ki je koncipirana kot otvoritev razstave s priložnostnim koktejlom, drabno cenjenim umetniškimi artefakti ipd., publiko vrže v svet narodnjaških public, da bi jo potem s "pravimi" gledališkimi prijemi rešila v domeno zdrave pameti. Ob 21.00. Slovenska premiera. Metelkova para festival.

Evropski Mesec Kulture Ljubljana 1997

od 15. maja do 5. julija

Danes

Kino uho. Ustanovitev Svetovnega centra za sinestezijo in harmološko v scenjskih umetnostih (SILHAPA). Zadnji dan. *Različne lokacije.*
Retrospektiva evropskega filma. Do 6.7. Kinoteka.
Zakladi zlata, zakladi duha. Razstava. Do 15.8. *Novo krilo Narodne galerije.*
Jože Plečnik in Prški grad. Razstava. Vsak dan od 11.00 do 20.00. Do 30.8. Ljubljanski grad.
 9.30. *Srednjevska glasba na Slovenskem in njene evropske vzporednice*. Simpozij. SAZU.
 18.00. *Sodobno slovensko grafično oblikovanje*. Razstava. Do 15.8. *Atrij Slovenije.*
 19.00. *Da best od Nov'ga rocka 91 - 96*. Koncert. Križanke.
 19.30. *Modri abonma II*. Koncert. Cankarjev dom.
 19.30. *Simfonični orkester HRT*. Koncert. Slovenska filharmonija.
 20.00. *Škapina Pep Bou; Sabo, Sabo (Milo, milo)*. Predstava. SNG Drama.
 20.00. *Vokalna skupina Singer Pur (Regensbur, Nemečija)*. Koncert. Frankikanska cerkev.
 20.00. *Literarni večer avtoric*. Metelkova Parafestival. *Zenski center.*
 21.00. *Marko Peljhan; "Ante Documenta"*. Metelkova Parafestival. *Na prostem.*
 22.00. *Slaven Tolj (Hr); "Ante Documenta"*. Metelkova Parafestival. *Na prostem.*
 22.00. *Gledališče Büro Podrozy; Carmen Funebre (Pogrebna pesem)*. Predstava. Ljubljanski grad.

Jutri

19.30. *Koncerti članov DGUS: Kamorni ansambel. Dvorana ministrstva za zdravstvo.*
 22.00. *Andrej Zdraviec: V steklu reke (balet reke v štirih letnih časih)*. Projekcija filma. Ljubljanski grad.

Napovedujemo

22. 6., 23. 6. ob 20.00. *Gledališče Neumarkt: Senčna domačija v Neumarku*. Predstava. SNG Drama.

Informacije

Prodaja vstopnic na prizoriščih posameznih prireditelj. Informacijska pisarna je v KIC Križanke, Trg francoske revolucije 7. Tel: 126 14 49.

Evropski Mesec Kulture Ljubljana 1997

od 15. maja do 5. julija

Danes

Retrospektiva evropskega filma. Do 6.7. Kinoteka.
Zakladi zlata, zakladi duha. Razstava. Do 15.8. *Novo krilo Narodne galerije.*
Jože Plečnik in Prški grad. Razstava. Vsak dan od 11.00 do 20.00. Do 30.8. Ljubljanski grad.
 19.30. *Koncerti članov DGUS: Kamorni ansambel. Dvorana ministrstva za zdravstvo.*
 20.00. *Big Band RTV Slovenija*. Koncert. Mezni trg.
 21.00. *Remigiusz Dobrowolski (Polj)*. Razstava. Metelkova Parafestival. *Na prostem.*
 22.00. *Gledališče Blaro Podrozy; Carmen Funebre (Pogrebna pesem)*. Predstava. Ljubljanski grad.
 22.00. *Andrej Zdraviec: V steklu reke (balet reke v štirih letnih časih)*. Projekcija filma. Ljubljanski grad.
 22.00. *Vasko Atanovski & Miran Stergulec: "Impropulzi"*. Koncert. Metelkova Parafestival. *Hangar.*

Jutri

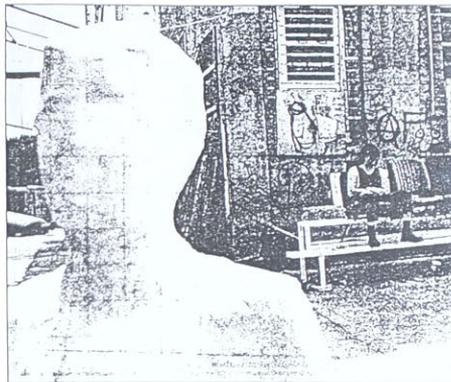
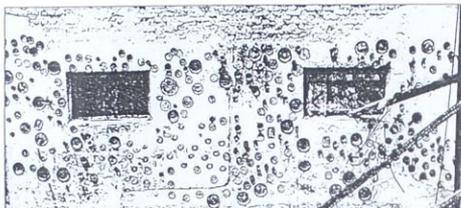
20.00. *Otvoritev koncerti Slovaških glasbenih dnevo: Simfonični orkester RTV Slovenija. Slovenska filharmonija.*
 19.00. *Gledališče Neumarkt: Senčna domačija v Neumarku*. Predstava. SNG Drama.
 22.00. *Lepota ekstreme. Jérôme Bel (Francija)*. Jérôme Bel. Cankarjev dom.
 22.30. *Postaja 25*. Videofilm. Cankarjev dom.

Napovedujemo

23. 6. ob 20.00. *Podletitev nagrad krenitk. Rožnik*
 23. 6. - 28. 6. ob 20.30 do 23.00. *Igor Likar: Zvočni gore*. Galerija zvoka. *Mesna galerija, ploščad pred galerijo TR3*. Predavatelj. KDIG in TV Slovenija.
 25. 6. ob 20.00. *Conservatorieta Pjeckor (Deklarirani zbor konservatorija Eabjer)*. Koncert. Cerkev sv. Florjana.
 25. 6. ob 21.00. *Ricardo Ojeda (Hollina), Trond Saefver (Hollina), Einar Kaitinga (Hollina)*. Koncert. Atrij Magistra.

Informacije

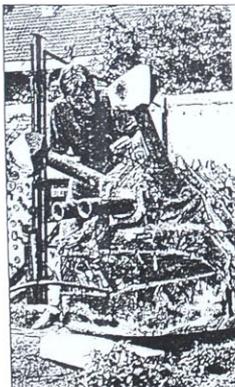
Prodaja vstopnic na prizoriščih posameznih prireditelj. Informacijska pisarna je v KIC Križanke, Trg francoske revolucije 7. Tel: 126 14 49.

PARAMETELKOVA

Severni del nekdanje vojske Metelkove v Ljubljani le počasi prehaja od gnoinc-
ga tvora države k alternativnemu neinstitucionalnemu kulturnemu središču sredi
prestonice. Čeprav imajo njeni protagonisti že nekaj dni tudi papirno zagotovilo
ministrstva za kulturo, da so slednje urejene pogodbe z najemniki prostorov in ob-
navljanje stavb tudi finančno dogovorjeno, je in situ vse še zmeraj bolj ali manj
razsuto. Ali pa mora biti prve lakto, da si metelkoveci lahko tam omisljo parafe-
stival in z njim na prepoznaven način parirajo okrvatenemu Evropskemu mesecu
kulture. Kako pa naj, če ne parametelkovoško.

POSNETKI: JANKO RATH

ČETREK, 18.9.
20.30 *TRAJNOVAŽE PROJEKT* (SVOBODNA KAPITALA) AND
21.00 *STARKER* (JAZZ JAM SESSION)

PETEK, 19.9.
21.00 *KARLEN JAZZ* (SVOBODNA KAPITALA) (KARLEN JAZZ)

SOBOTA, 20.9.
20.00 *ČEKVA DRIMOŠ & DEJANS* (SVOBODNA KAPITALA) (SVOBODNA KAPITALA)
21.00 *JAVNA OKAZNA PLOŠČINA* (SVOBODNA KAPITALA) (SVOBODNA KAPITALA)
22.00 *PROKASHNIP* (SVOBODNA KAPITALA) (SVOBODNA KAPITALA)

NEDELJA, 23.9.
21.00 *TRAFER* (SVOBODNA KAPITALA) (SVOBODNA KAPITALA)

PONEDELJEK, 24.9.
20.00 *ANITA SEIGERER* (BEREK) (SVOBODNA KAPITALA) (SVOBODNA KAPITALA)

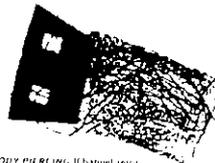
TORNEK, 25.9.
21.00 *TRAJNOVAŽE* (SVOBODNA KAPITALA) (SVOBODNA KAPITALA)

SREDA, 27.9.
21.00 *JAZZ JAM SESSION* (SVOBODNA KAPITALA)

ČETREK, 28.9.
21.00 *JAZZ JAM SESSION* (SVOBODNA KAPITALA)

PETEK, 29.9.
16.00 *NEODVISNO ZALOŽNIŠTVO & BOPY PIERING* (SVOBODNA KAPITALA)
18.00 *DRAMR* (DRUGI PUNK FESTIVAL) (SVOBODNA KAPITALA)

SOBOTA, 30.9.
16.00 *NEODVISNO ZALOŽNIŠTVO & BOPY PIERING* (SVOBODNA KAPITALA)
18.00 *DRAMR* (DRUGI PUNK FESTIVAL) (SVOBODNA KAPITALA)

GLAVNI PRIZIVATELJI: MIZZARZY & CENSUS (SVOBODNA KAPITALA), ANARHO MIZARZY - MIZARINI ZA VSE (SVOBODNA KAPITALA), LUDSKA KOLEKCIJA (SVOBODNA KAPITALA)

4. OBLJETNICA

METELKOVA MESTO

METELKOVA MESTO

11.-20. september

ORGANIZACIJA: MEDELKOVA MESTO
LJUBLJANA, ULICA ŽALUŠKOVCI, ZAGORJE, UL. MARIJE TEREZIJE 11/1

V 18. RIT-i je Zalika K. polemizirala o alternativni kulturi na Metelkovi. Minili sta dve leti. Se je v stari vojašnici kaj spremenilo? So postavili kakšen nov diz, pokrili streho ali napeljali elektriko? Kuraca so ...

METELKOVA - OSTAJA

10 *Natasha Tadjik*

Se je uprava mesta Ljubljana končno politično poenočila in razkrila skrito karto - rušenje severnega dela Metelkove? Z uporabi Metelkove ni bila sklenjena nobena najemna pogodba, torej mestu ni bilo potrebno predpisati odpovednega roka. Prišlo je obvestilo o nameravani ukrepi, temu bi bolje rekli nepodpisani letak, ki je napovedoval rušenje celotnega severnega dela. Grozeči datum je bil 14. april 1997. Padle naj bi vse Garaže, Hiev in Šola, te za mesto smirno nevarne stavbe, ki pa so poslate od kreativnosti in dajale ustvarjalno zavetje mnogim mladim ustvarjalcem ... Že zdavnaj je slovenska vlada namenila objekte nekdanje vojašnice prav mladim in neodvisni kulturi (potem rahel premislek čez noč), kasneje pa je bilo pod krinko neznanega storilca porušenega skoraj pot kompleksa in še več bi ga bilo, če ga Metelkovi ne bi zavzeli. Bi lahko rekli, da se sedaj zgodovina spet ponavlja?

Tiba likovna ekspozicija Metelkove

Po vsaki nevhiti pridi zatilje. Na Metelkovo so ljudje prihajali in odhajali. Nastalo je prizorišče za ekspresne spektakle Teatra Gromki, luknje v poškodovanih hišah pa so začeljene dobivati svojo novo likovno podobo. Okras Metelkove je poleg podgan in smeti postala mlada sveža umetniška produkcija, ki se vedno znajde na koncu tepe pa četudi podganega.

Mestni svetniki so sprejeli sklep, da bo del Evropskega meseca kulture potekal tudi na Metelkovi. Odobrili so celo finančna sredstva. Hkrati se je mestna uprava odločila za uničenje nekaterih stavb. A strah, da bi se ustvarjalci zapirali kot v kolkon na severni del, skrbi za simbolični barikadami artistskega izgleda (trojanski konj), je bil upravičen. Izvedli smo festival Pepelkova v galeriji Alkatraz je bila otvoritev prve

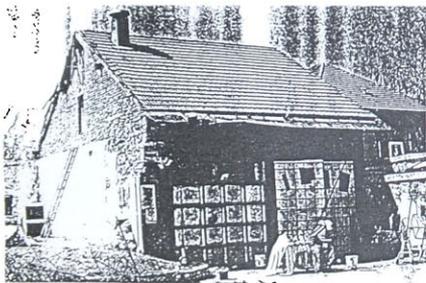
razstave iz cikla samostojnih razstav kopskega umetnika Iva Tatarja, začeljeno skupaj z dolgimi debatami o prihodnosti Metelkove in seveda o navedenem skorajšnjem propadu celotne likovne produkcije v njej.

V stavbe, ki so jih nameravali podreti, smo vložili precej denarja in prostovoljnega dela. Stavbe legitimno razumemo kot avtorsko lastnino. Obnovili smo jih namreč tako, da bi jih brez kršitve avtorskih pravic (avtorsko delo je zaščiteno s samim nastankom) ni ga mogoče spremeniti, kaj šele rušiti. Nekaj posebnega smo napisali v pismu županu Ljubljane Dimistruju Ruplu. Sledili so daljši pogovori in sklenili smo kompromis, po katerem mestna uprava za sedaj izpolni te del odloka o rušitvi severnega dela Metelkove. Tako je padla "le" Šola.

Padel je tudi feeling Metelkove. Sprememba je očitna. Namesto veličastne avstrogrške stavbe se bohoti škrbina ruševin. Posmeh slovenski kulturi?

Metelkova danes

Na ropotanje rušinskih strojev smo se že navadili. Podigane so se panično razbežale po okolici in strašju umoidote. Barikade so podire. Psi z Metelkove pa se nemoteno sprehajajo dalje. Kreativna mreža se vseeno širi in vseeno prihajajo novi ustvarjalci. Karte so odprte. Problemi ostaja in čakamo na jesen.

79-ika

Jezdi Jaša Kramaršič Kacin

100 MARKO JAMNIK

Četa čez parafestiva

Na Metelkovi, za katero je vsaj od intervencije Obdavčno, kaj mi, torej, da ni skot, saj v skotih varnostnik ne pretepa stanovalce od njih soglasju drugih, sem se prvič la teden pripilazi v lorek. In bil za plemenito namero - po svoji od preobila kulture scuzanzni močen spremljati tamkajšnji Parafestiva - lakoci postelčan z grozilo, ki se je reže Beletirna free jazz, sedmenco

literatov študentske zalobe Beletirna, ki prek ovoženja, eden mimo ali pa kar čez drugega, prene-kateri z obupno "teatrsko" dikcijo, bere odlomek iz svojih del. Da je bilo res hudo, pove že prese-ntelivo dešje, da je vjudnosti aplavz od Irdeselence pred Hangarjem posedajočih obiskovalcev pripilila le, troica, po izblejenem tosu pa le par menda naglušnih ali molčnih osebov. Z malo gr-sično palatohkih, resni izobčenskih pesmi, me je za sio polotabl šele hruški gosti. Boan Žboud, vis, da se slovenski literatovi res ni bali za prihodnosti, pa so pomagali zbrskati šele obliki kulnarič-ne delavnice Arcimboldo, gnjilaj bolj dušene kot pečene, a slastne morske žabe z žara, papirnica-ri in klajsko okskana zelenjavna prikuha iz voka in flambirane hruške s sezamom in medom. Arcim-boldo, ki se je spina nameni po zmernih cenah in sestro izbrlo morskih rib streči vse dni leskava-ja je klečali v sredini delbu, zaradi nje pa je obstala tudi izdelava murala na galeriji Alkatraz. Pred pretežno prazno dvorano so igrali tudi American Ovarian Trolley in Hazel, predvžno zve-ne-či preostanki sponciovitovskega panika in granda, katerim je dlabi pateični zadnji gosluočji, upra-čeno razvpani pacient. Edini, komur se miso poznale metelkoveške nevednosti, je tak bil že po-loženo razpudani (para???) iztov. Muxar, za katerega je gnalejca nastno izjavila, da je kmet, z nje-šur inmeriem pa se ura, galovci ne bo stinjaljo za Metelkovo povsem netično občinstvo, ki med-za-žaj gosa "na vro" priek povlja v vročino pri leče v dvorani Teatra Gromki na urilile granda-rija. Na, bakaga. Na, čvbi tsoč cvetov v stran šču. Alkatraz ob je poglajna še nemevalčevka celna, postavja Sama Jurečiča. Če veče mlo domi bivalni, prostor z veselo mletjo, zaporniki kulnjo, kna-vo rdečim stran ščem ter

METELKOVA (ŠE NI) POZABLJENA

Slovenica para festivala

(Na Metelkovi se v okviru EMK do 2. junija dogaja Brezvezdna scena - razstave, videoinstalacije, gledališki in literarni nastopi...)

Že veliko let je minilo, odkar so privrženci neinstitucionalizirane umetnosti zbirali podpise proti odloku o rušenju Metelkove. Od takrat je vsako leto Metelkove malo manj, borci za ohranitev te "kulture dediščine" pa so postali malo manj glasni. Metelkova, ki je bila v dobrih starih časih sinonim za ustvarjalce, ki se nočejo prilagajati državnim zapovedim, postaja čedalje bolj azil za izgubljene duše z izgubljeno identiteto.

Kljub sanitarno in tudi drugače tehnično zelo pomankljivim pogojem za kakršno koli umetniško ustvarjanje, se je na Metelkovi angažiralo nekaj skupin, ki hočejo prebuditi to začarano mesto in na novo zgraditi središče subkulturne umetnosti. Nekaj študentov si je v pol zrušenih sobicah uredilo improvizirane ateljeje, kjer je bil zanje največji strošek najdebelejša možna ključavnica. Znano je namreč dejstvo, da tam, kjer ni nobene kontrole in nadzora, stvari zelo kmalu dobijo skupni imenovalec. Ruševine pa si na vsake toliko časa izposodijo tudi gostujoči umetniki iz Sarajeva, ki jim le te pomenijo zelo primerno simbolično kuliso.

Teater Gromki je nekakšen pater familias Metelkove in sinonim za neodvisno, a kljub temu visoko kvaliteto gledališko produkcijo. Znanu so po tem, da radi obiščejo župana Rupla in mu prinesejo kakšno darilce, on pa jim znova in znova odgovarja, da umetnost ne more nastajati na pragovih, kjer so edini kralj polmetrske podgane.

Mar ni navsezadnje Prešeren ustvaril svojih najslavnejših sonetov ravno v stanju, ko je bil psihično že povsem na robu in čustveno zavrnjen. In ali ni pisal Primičevi Juliji v napol nagniti sobici brez oken, lačen in prezebel, družbo pa so mu delali cvrčeči ščurki in vedno bolj tudi bele miši.

Dalje. Ali ni Hemingway zanalasč odpotoval v vrelišče državljanske vojne, se tri dni na morju na smrt boril z velikansko mečarico, da bi doživeto zlil na papir.

Za umetnika, še posebej takšnega z malce boemsko dušo, je okolje v katerem ustvarja, njegova causa vitalis. Zanj je nenavadno, klasično neestetsko in spreminjajoče se okolje vir neomejenih asociacij, prebliskov in nenavsezadnje idej. Ko pa postane to okolje že življensko ne-

varno in brez osnovnih pogojev za delo, se že tako nadebudnemu umetniku prične oglašati jezik upornosti.

Župan Rupel pa se satecinično smeji in vleče svojo pipo. Zanj očitno subkulturna umetnost ne obstaja. In zato, ker hodi na elitne razstave v Cankarjev dom, in k mu nalbrž na stenah visi slike Dore Plestenjak in ...

Umetnost, ki nastaja v umetnost samo, nima čestitimi ničlami. Takšna umetnost je vredna nič ali pa nekončno, ne da se je vredno predvsem samo z denarjem. Prav zato pa je tako nemembna za večino mladomazauskih veljakov, ki si umetno prikrojijo po svoje in zase.

Za "prestołnico", kot je mesto Ljubljana, bi se koncept res spodobilo, da imela več poslušna za te neinstitucionalizirano umetnost in dati mladim kulturnim ustvarjalcem nekaj možnosti in pogojev za ne malo delo.

Sicer pa je imel Peter Mikar na otvoritvenem govoru za EMK kar prav, ko je zatrđ da je največja umetnost ta, d inu kmet debel krompir in d bog s tem nima pravni opravitii.

Nataša Bolari

Petnajstdnevni umetniški festival

VEČER, 10.6.97

Tudi Metelkova v okviru EMK

DANES SE V LJUBLJANI Z AMBIENTALNIM SPEKTAKLOM TEATRA GROMKI IN SLAVNOSTNIMA GOVOROMA METELKOVSKIH ŽUPANA IN ŽUPNIKA PRIČENJA METELKOVA PARAFESTIVAL.

Evropski
Mesec
Kulture
European
Cultural
Month
Ljubljana
1997

Andrej Morovič, koordinator organizacije Metelkova parafestivala, je trem novinarjem na tiskovni konferenci petnajstdnevni festival predstavil predvsem kot poskus zasnovanja množice dogodkov kot eno umetniško delo, kar je v slovenskem prostoru utemeljeno kot noviteta, doseženo pa je z nerazdružljivo režijo dogodkov. "Metelkova parafestival zainteresiranim ponuja ekletično zvarjene mednarodne dogodke in festivale, ki niso zgolj skupek posameznih artistskih akcij, temveč enkratna umetniška nadstvaritev, ki presega etikele a la visoka, ljudska, alternatvna."

Priloga prizorišč je prepuščena tujim udeležencem mednarodnega delovnega tabora v soorganizaciji z Društvom za prostovoljno delo - MOST, prostovoljne delavke pa v renovacijsko-kulturnem delu vodi Mariborčan Janez Stemberger, ki ima s tovrstnimi delovnimi akcijami v opuščeni vojaških objektih izkušnje iz Pekarne, kjer bosta tudi letošnje poletje potekala dva taka tabora.

Metelkovci so pohvalili sodelovanje z ljubljanskimi mestnimi oblastmi, ki so izpolnili vse dogovorjene obljube, razen postavitev košev za smeti v "mestu Metelkova". Pričakovana je bila celo prisilna izselitev prebivalcev Metelkove, ki se ne ukvarjajo s kulturo. V okviru Evropskega meseca kulture pa so uspeli organizirati finančno zadovoljivo organiziran festival.

Programsko najmočnejše bo zastopana likovna umetnost; vse dni festivala bosta potekali mednarodni slikarski in kiparski delavnici, namenjeni umetniškem "opremljanju" Metelkove, obuditi pojma javne skulpture in predstaviti mlajših, nezna-

nih umetnikov. Kiparska delavnica se bo zaključila 22. junija z otvoritvijo Forme vive, udeleženci slikarskega tabora pa bodo poslikali pročelje stavbe Hiev.

Po Morovičevih besedah bodo v okviru festivala predstavili likovne projekte eminentni umetniki, med drugim češki kipar Čestmir Suska, poljski slikar Remigius Dobrowoński, hrvaška fotografinja Ana Opahić in Samo Jurečić, neakademski slikar, znan tudi po sodelovanju v predstavah En Knapa, s projektom dizajna stranišč. Z instalacijama, predstavljenima kot edinima balkanskima sodelujočima na kasselski Documenti, bosta nefizično sodelovala Marko Pelhan in Slaven Tolj iz Hrvaške. Tomaž Pipp bo v soboto, 14. junija, do konca navil svoje ognjene troblje, spoj ognja, plina in zvoka, predstavljene že v Kapelici K4.

Jazzovski del festivala bodo oblikovali koncerti Mie Znidarič, Zarka Živkovića, Vaska Atanasovskega, Mirana Stergulca, Ziga Goloba in Miladojke Youneed. Glasbeno dogajanje bodo dopolnjevali koncerti hard cora z gosti iz Amerike - skupin Ova-

rian Trolley in Hazel - v sredo, 18. junija, nastop Izotoka Mlakarja v Hangarju isti dan, koncert Slovenskega kvarteta pozavn in premiera tolkarskega spektakla z opremo domače proizvodnje osmih Laščanov v skupini The Sroy.

Literarno dogajanje bodo zaznamovali večeri slovenskih avtoric v organizaciji Zenskega centra in Beltrina free jazz - improvizacijski soiree s posebnim gostom, hrvaškim literatom Bojanom Žižovičem. V petek, 13. bo Matjaž Javšnik uprizoril igralski projekt z naslovom Najneverjetnejše nesreče, 23. junija pa bo na Metelkovi z ambientalnno predstavo gostoval hrvaško gledališče Pinklec.

Začetek in konec parafestivala Metelkova bosta zaznamovala scenska spektakla z ognjem Teatra Gromki - Nastanek in konec sveta, ob nastetem pa bodo v okviru festivala potekali številni manjši dogodki, ljudska kuhinja Arčimbolo pa bo organizirala tudi kulinarčno delavnico z naslovom Žar in plamen.

Urška Černe

Metelkova Parafestival

Otvoritev razstave Popoivica akademske slikarke Maje Lutar (banski center, danes ob 18.00); hierarhi večer avtoric, nastopajo Maja Cesar, Polona Mesec, Marijana Miklič, Mirjam Novak, Ida Ravdan (banski center, noč ob 20.00); Pogled Marija jesen - koncerti (Hangar, noč ob 21.00); Različna prisrčiča na Metelkovi, Ljubljana, Danes od 18.00 dalje.

Metelkova Parafestival

The Sroy (na prostem, danes ob 15.00); Tomaž Pipp - instalacija (na prostem, noč ob 21.00); Različna prisrčiča na Metelkovi, Ljubljana, Danes od 15.00 dalje.

Metelkova Parafestival

Most: finalna zabava (na prostem, noč ob 20.00); Boris Petkovič: «Ols» (na prostem, noč ob 21.00); Matjaž Javšnik: «Najneverjetnejše nesreče» (spodaj, noč ob 22.00); Različna prisrčiča na Metelkovi, Ljubljana, Noč ob 20.00 dalje.

Metelkova Parafestival

Otvoritev mednarodne forme vive (na prostem, noč ob 19.00); jazz koncert, nastopa duo Zarko Živković (kitara) in Zarka Živković (kitaras) (Hangar, noč ob 22.00); Metelkova, Ljubljana, različna prisrčiča, Noč ob 19.00 dalje; Evropski mesec kulture.

Metelkova Parafestival

Milanka Lonpe-Lipovec, prva Slovenka, ki je objadrala svet, bo imela potopisno predavanje z diapozitivi in predstavila knjigo Morje in ljubezen. (Zenski center, noč ob 20.00); Matjaž Pikal: «Pikapolonica» (Hangar, noč ob 21.00); koncerti Zarka Živkovića (Trn, noč ob 22.00); Različna prisrčiča na Metelkovi, Ljubljana, Noč ob 20.00 dalje.

Metelkova Parafestival

Literarni večer avtoric, nastopajo V Mokrin Pauer, V. Pejovič, M. Žilmond Kotol, M. Šaker, Z. Pagon, F. Nantigal, Z. Obed (Zenski center, noč ob 20.00); Marko Pelhan in Slaven Tolj, Amie Documenta (Glej Novosti, Na prostem, galerija Alcatraz, Noč ob 21.00 in 22.00); Metelkova, Ljubljana, različna prisrčiča, Noč ob 20.00 dalje; Evropski mesec kulture.

Ante Documenta

Likovni dogodek

V okviru Metelkova Parafestivala bosta sodelovala tudi slovenski in hrvaški likovnik, ki ju je Catherine David povabila na osrednjo mednarodno razstavo, kasselsko Documenta. Ob delu Hrvaata Slavena Tolje bo Marko Pelhan razstavil delo, ki ga polaga na oltar slovenske nevoščljivosti: svoje poprsje, ki pa bo moč (v avtorjevi odsotnosti) iz čiste zelene zavisti obmetavati.

Metelkova, Ljubljana. Ob 21.00.

OSLOVENSKA
NOVICE

Samo in Dragica Čadež

DELU, 19 C.

Evropski mesec kulture. Projekta v okviru Parafestivala in Sestave na Metelkovi Likovni razstavi

Na Metelkovi vzporedno potekata dva niza multimedialnih umetniških dogodkov, ki jima je ob lokaciji skupna še umestitev v program EMK V okviru prvega Parafestivala bo nočoj (ob 22.00) nastopil **Samo Jurečič**, ki je pripravil projekt *Oj vece moj dom (kako si krásan)*, ki temelje na posejnih obstoječe sanitarje v Alcatrazu. V njem se je Samo udeleževal bivalne in meditativne prostote *Cave zavork in progress* (v stalnem spreminjanju, ob avtorju bodo v prostoru lahko prebivali tudi drugi), ki ga avtor, sicer litarski kompozitist, ki ima doslej za sabo že več samostojnih razstav (tudi v mednarodnem prostoru, v Rotterdamu, Bruslju in Salzburgu, nadalje je razstavljal v galeriji Skuc in novogoriškem Pokrajinskem arhivu), zastavlja kot socialno izjavo. Z njo opozarja ne le na položaj umetnosti in umetnikov v Sloveniji, pač pa tudi na siceršnje slovensko socialno stvarnost.

V okviru Sestave arhitekturnih, kiparskih in slikarskih delavnic, s katerimi sodelujejo, predvsem mlajši umetniki, spreminjajo 23 neklasnih zaporniških celic v živo galerijo, namenjeno predvsem ozonoma mladinskemu hotelu, bo danes (ob 18.00) uvajaljena kiparka **Dragica Čadež**, od prila svoje celice *Sarkofag*. Čelica se nanasa na serijo Sarkofagov, ki jih je Čadeževa realizirala v osemdesetih. Tokrat je v sarkofagu preoblikovala celoten prostor, s katerim je svoj eksperimentalni slikarski pristop povezala z asketskim funkcionalizmom celice. Ob avtorstvu Sarkofaga bo tudi vodstvo po delavnicah, ki ga bodo pripravili umrovi vodje Žiga Okorn, Jiri Kočica in Janko Božič ter umetnostni zgodovinarke Vesna Krmelj in Sara Komarvec (N.U.)

Metelkova Alcatraz: in bivši zaporniški Dames ob 18.00 (Čadež in 22.00) Samo

Samo: *Oj vece moj dom (kako si krásan)*, detalj ambienta.

novosti

Ante Documenta

KAŽI PLOT, 20' C

Evropski mesec kulture. Marko Peljhan in Slaven Tolj Metelkova Parafestival Likovna razstava.

Po dolgi odsotnosti slovenske umetnosti na najprestižnejši mednarodni selekcijski omrežji razstav sodobne umetnosti *Documenta*, ki jo vsakih pet let pripravljajo v nemškem Kasselu, tokratna selekcijska komisija Catherine David k projektu, ki bo na ogled od sobote, posvabila Marko Peljhana (rojenega leta 1969 v Novi Gorici, med letoma 1988 in 1992 je na AGRIFT študiral ekološki in radski razpis leta 1992 je ustanovil projekt *Ante* v okviru katerega raziskuje različne medije) in njegov projekt *Maksofab*. Naslovni establishment seveda ne bi bil, kar je, če v njem ne bi zavisala. Rezultat medkategorijskih reakcij je poteka, ki jo bo moč videti na razstavi *Ante Documenta* (Pred Documenta v okviru aktualnega Parafestivala na Metelkovi. Sprva se je Peljhan namenil razstaviti svoj kiparski projekt, ki bo ga lahko zavesite ob njegovi odsotnosti mirno obnavljali (umetnik je s tem človek s Kasli) in ki bi ga spremljal napis *-Kdor je loš, naj prvi vrže papir-*. Pa si je premislil. Organizatorji na Metelkovi napovedujejo (oziroma so napovedovali do zaključka naše redakcije, prostovoljno so možna) nekaj prazen okoli, ob njem bele stopnje in pozitivnejši ter bolj umirani zapisi. *Nikoli in bomo naša gre za namo*. Ob Peljhanu bo nastopil tudi (prav tako edini) hrvaški predstavnik in Slavica V. Slaven Tolj, dobro znani likovni srednje generacije, ki se ukvarja predvsem s performativno. Na Documentu bo industrijski ambience s pomočjo svetlobe preinterpretiral v prostoru z anteno-palmo dubovskih palač, na Metelkovi pa bo njegovo delo na ogled v enem izmed prostorov Alcatraz (N.U.)

Metelkova in prostori in Alcatraz: Ljubljana Otvoritve nočoj ob 21.00 (Peljhan in 22.00) Tolj

Kemigiusz Dobrowolski

KAŽI PLOT, 19 C

Evropski mesec kulture. Parafestival. Likovna razstava.

Ustvarjanje Poljaka **Kemigiusz Dobrowolskega** (rojenega leta 1965 v Poznani, med letoma 1989 in 1993 je študiral na likovni akademiji v italijanskem Urbinu) je sezvano na najzlačnejša okolja. Kot sam pravi, predvsem na tista, kjer likovni menedžment in zahteva likovnega trga ne omejujejo ustvarjalnosti. Ob Poljski je živel in ustvarjal predvsem v Italiji in na Slovenskem, razmeroma pogosto pa tudi v Sloveniji, kjer je prvič nastopil pred leti v okviru likovne delavnice *Minemja odprta za umetnost* na Sinjem vrhu (ki se začneja prav danes, Dobrowolski je selektor slovaškega zastopstva). Sodeloval je še na likovni koloniji v Smartnem v Grosnikih. Brdih in se predstavil tudi v mnogihrski Kubi. Zhanja iz konceptualizma in prisrega na Grosnikih. Brdih in se ustaljale, pri katerih pogosto uporablja odpadne materiale, v zadnjem času pa pogosto element vode. Lani je v Ragazzoli pri Parmi postavil instalacijo *Nastlje reke Paul*, s katero je upostavljal mračne sile vode, veliko pa dela z vodo, pri kateri dosega učinke z osvetljevanjem. Tako bo tudi na Metelkovi, kjer bo razstavljal instalacijo, ki jo je naslovil *Emergenska opazovanje podoljne vode*. Tvorila jo bosta stebra arhaičnih oblik, sestavljena iz prozornih plastičnih steklenic z vodo. To so prebivalcem Metelkove podarili sosedje iz bližnjega objekta in sicer pecki cevi. Stebra bosta segala od tal do vrha svetlobne učinke osvetlitve, pa bo avtor utvarjavil tudi s pomočjo oblačil. Prav tako podarjen, tokrat s strani umetnikov. (N.U.)

Metelkova Alcatraz: Ljubljana Otvoritve nočoj ob 21.00.

Metelkova Parafestival

Remigiusz Dobrowolski, otvoritve razstave (Glej Novosti) Hlev Nocoj ob 21.00; Improvizacija jazz koncert, nastopa mariborski duo Vasko Atanasovski (pihala, vokal) in Miran Stergarlec (kitara, vokal) (Hangar, nočoj ob 22.00) Metelkova, Ljubljana, različna prostora Nocoj ob 21.00 (delj) Evropski mesec kulture

Metelkova Parafestival

Literarni večer avtorji: S. Lubič, S. Hatnik, M. Urk, N. Velikonja, Aquarius (Zemski center, nočoj ob 20.00) Spektakelna predstavila in literature: Bektarina (free jazz), pesniki N. Kokalj, A. Čuč, A. St. (cei ad), glasba P. Obežan, sve. (bom) etekti (Opem) kiparji: scena D. Sattori, gov. Bogdan Židovca (Hr) (na prostem, nočoj ob 21.00) koncert saksofonista Vaska Atanasovskega (Hangar, nočoj ob 21.00) *Rečelica prevaranja na Metelkovi* Ljubljana Nocoj ob 20.00 dubo

Metelkova

Metelkova 9
Vilim Denšar *O glasbi, glasbi, in godarstvu* V okviru Sestave, sku. pionskega medrosoplunarega, po oblikovanja neklasnih vopisih za porov v mladinsko prenosilce, ki bo ikratu tudi živo likovna galerija; bo danes predavanje mojstra Vilima Denšarja. Istočasno budo pripravili še ogled kapelice Drza vice Pufestradline, ki jo p. Milena Kiseč s svojimi smetri povsodi modrosti Kapelice v eno izmed v. he je naslovila *Uvod v žensko sodo*, podnaslovlja po Spomin na dekl. sivo. Vtor 24. o. ob 19.00. Evropski mesec kulture

Metelkova

Bivši zaporniški
Fabio Sandri in Francesca Ranieri V okviru Sestave bosta sodelovala tudi mlada italijanska likovnika, ki sta študirala pri Emilu Vedova, nagradjencu letošnjega Benetkega bienala. Sandri bo pripravil javno postavitev na prostem, materializiran snop svetlobe (Optični stožec). Ranierjeva pa bo v svom ex libri pripovedovala spomine na ne. dožveto preteklosti (Popleg me) Likovna razstava Otvoritve nočoj ob 19.00 Evropski mesec kulture

Metelkova

Več lokacij
Parafestival in Sestava V okviru oblihi dogodkov je na ogled vrsta razstav: skupinska Kustosova je. dilnica, Ante Documenta (Marko Peljhan in Slaven Tolj), Samo (h) vece moj dom (kako si krásan), Sarkofag Dragice Čadež, instalacija Remigiusza Dobrowolskega Likovne razstave, Evropski mesec kulture

Metelkova Parafestival

Gledališče Pinklec (Hr), predstava Prva velika hrvaška prozabna Metelkova, Ljubljana, na prostem Nocoj ob 21.00. Evropski mesec kulture

Metelkova

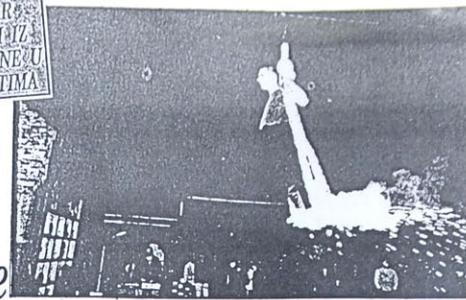
Nastanek sveta (grenko) Teater Grosnik, Scenski spektakel - puskus združuje znanstvene in religiozne teorije o nastanku sveta Ob 21.30. Vstop prost. Metelkova para festival.

TEATAR GROMKI v Dubrovniku
 V ponedeljek bo v dubrovniških Lazaretih zadnji dan Dubrovniških poletnih iger Teatar Gromki iz Ljubljane premierno uprizoril nov plesno-gledališki projekt *Je v glavi avtorjev in izvajalcev Rosane Hribar, Jane Menger, Ivana Petermeja in Andreja Moroviča*. V tork se bo ista skupina v zasedbi Nika Kovača, Jane Menger in Rosane Hribar predstavila še s prvo reprizo predstave *You dig, ki je doživela premiero junija na gledališkem festivalu Karantena*.

TEATAR GROMKI v Ljubljani
 LJUBJANE U LAZARETIMA

Iz ekspresnog spektakla
 »No Nerot!
 labude
 Jezero»

Snilmo:
 Miha FRAS

Jedno drukčije kazališno iskustvo

Nedavno je u Lazaretima, u prvoj ladi s istočne strane poznata zdravstvenog objekta povijesnog Dubrovnika, u kojoj sada djeluje Art radionica Lazareti, priredena bizarna kazališna predstava, bizanog naziva, ekspresni spektakl »Čudesna antena« u izvedbi Teatra Gromki iz Ljubljane. Nije riječ o kazališnom gostovanju već o predstavi slovenskog avangardnog teatra koji repertoarno njeguje osoben humor, persiflažu, i čiji djelatnici za izvrsno vrijeme kane ostati u Gradu i pridružuju svojim djelovanjem još jednom kulturnom osvjetljenju. Prču o Teatru Gromki, njegovu nazivu, nazivu, vrsti svojevrsnog »otlačenog« teatra, laboru Dubrovnika za njegov duži boravak... ispričao je Andrej Morovič, jedan od, u ovom času, tročlane teatarske legze.

Teatar Gromki je nastao – kaže – okupivši manju skupinu stvaralaca sličnih nastojanja s težnjom, izači iz okvira koji pruža njihova umjetnička spocijalnost. Kod mene je to bila književnost, kod druge dvije članice – Jane Menger i Rosane Hribar, ples. Tražili smo dakle dodirne točke, proližmarja i stvaranja između literature i glazbe, slikarstva i plesa, i od početka stvarali projekte ekletičke naravi. Bitan momentom u ovom obilježju vremena smatrali smo humor koji je nadavise koristan i čovjeku zdravlju. Preskromna li popunivo odustvo medija odredili su koncept predstava – koje ne koštaju gotovo ništa uz korištenje upotrijebljenih i odbačenih materijala. Riječ je o tzv. recikliranom principu. Sam naziv teatra, višeznačan je: »Gromki« u slovenskom jest deminutiv od gromova, »gromki« znači

»glasan«, itd. Promda se čini teško ostvarivom, u ovom kazalištu izbjegavamo hierarhijsku piramidu, prvojevažno kolektivnom popisu teatra za režiju, koreografiju, scenu, zapravo čiji izvedbu.

Okolica djeluje Teatar Gromki? Registrirani smo prije godinu i pol sa sjedištem u Ljubljani. Mjeglujemo dva tipa predstava. Ekspresni spektakli poput izvedene »Čudesna antena«, jedan je tip predstava koje njegujemo nastojeći uz maksimalno i improvizirano s nizom konkretnih situacija zbog sudara profesionalnosti jednih i potpunih amatera drugih sudionika, u uključivanjem gledatelja u predstavu što joj daje dodatnu dimenziju za namirivostu. Svemu doprinosi prostranost amnih bitelja poput svinogva okvira Lazareti. Drugi tip predstave ide prema klasičnom kazalištu. Za konac otkupa pripremanu izvedbu ekletične opere s diskorom i pivačenjem također u Lazaretima.

Vaš dolazak u Dubrovnik? Dogodio se slučajno prije tri godine. Iz susreta s ekipom u Otoku izrodio se zanimljiv projekt »Trabakula« – karavana neovisnih umjetnika i umjetnica – koji je u uspjehom uz Dubrovnik bio povezao Split i Rijeku. Odluka o stalnom boravku u Dubrovniku protisjekla je potom iz privlačnosti ovoga grada, gotovo je postala opsesivnom i evo, nas troje smo došli kako se čini sada, za stalno. Postoje ratnih izjava koje je Grad preživio i koje ja kao stranac mogu samo naslućivati, mi sa statusom svojevrsnih »dvovrskih ljudi«, stranaca bez predstava i opterećenja, došli smo Gradu ponuditi svoj program, uzvrtili mu za veselu energiju

»Postoje ratnih trauma koje je Grad preživio i koje ja kao stranac mogu samo naslućivati, mi sa statusom svojevrsnih »dvovrskih ljudi«, stranaca bez predstava i opterećenja, došli smo Gradu ponuditi svoj program, uzvrtili mu za veselu energiju koju nam pruža.

Ovoga ljeta planiramo tri nastupa u inozemstvu s dubrovničkom ekipom, izravno radimo plesno-kazališnu predstavu s Nikom Kovačem, Janom Menger i Rosanom Hribar. S tom predstavom gostovali ćemo u Mariboru, a dio ekipe sudjelovat će i na velikom međunarodnom festivalu »Europaki mjesec kulture« u Ljubljani. Pokusavamo ući i u organizaciju Trans Europe Hall, mrežu nezavisnih kulturnih centara po Europi i šire. S 25-godišnjim iskustvom to je postala jaka organizacija s vlastitim financijskim fondovima, a od prošle godine organizira zanimljive međunarodne festivale koji se kao mogućnost otvaraju i promiču bi hrvatskih projekata svijetu. Osim toga, nisu zanemarive mogućnosti ugošćavanja sličnih imena koja bi u Lazaretima pripremali svoje nastupe. To ostvarenje bilo bi izvrsno za Grad u kreativnom i turističkom pogledu.

O mnogim novinama i planovima još je na govjetavao sugovornik. Za sada čini se dostatnom ideja dotakla i kratkije djelovanje u Dubrovniku. Već prvim nastupom s »Čudesnom antenom« sudčeli prema interesu publike. Čini se da je »problemi bez«. O daljnjem interesu po kazali će vrijeme i vještice predstave koje se priprema. Za sada već 16 otkupa ponovno, ali modificirana »Čudesna antena«?

S. SEFEROVIĆ

Teatar Gromki 1996/97

DUBROVACKI LIST

BROJ 240!
 1. OŽUJKA 1997

Slovinci na plesno-gledališkom festivalu u Dubrovniku

S plesnim performansom plesno-gledaliških in širogo Ptujčanke Nibe Meško se je sinoči u Dubrovniku pričel plesno-gledališki festival Karantena 1. Pripravila stá ga Art radionica Lazareti iz Dubrovnika in ljubljanski Teatar Gromki, do torka, 22. julija, pa bo ponudil več plesnih, Dubrovniški Teatar Lero bo v

petek na festivalu predstavil gledališki projekt Tango, sobota pa bo v Dubrovniku spet slovenski dan; s plesno-gledališkim projektom Kuintet bo na festivalu nastopila Suzana Koncut.

V nedeljo, 20. julija, na Karanteno 1 prihaja čakovsko Gledališče Pinklec s Prvo veli-

ko hrvatsko izložbo, v ponedeljek pa bo ljubljanski Teatar Gromki na festivalu premierno izvedel plesno-gledališko predstavu You Dig. Ljubljanci bodo tudi zaključili Karanteno 1 v Dubrovniku, in to s torkovim scenskim spektaklom Opera - delo. (va)

GLEDALIŠČA

FRANCIJA I GLEDEKAMA

IN FES 97

Danes ob 18.30: otroški živ zav z Romano Krajinčan in Klovno-ma. Buffet: Pokrovitelj: otroške prireditelje: Devida, d. Ob. 21. in TEATAR GROMKI i Madar-ka; Astophine ni. V primeru slabega vremena bosta prireditvi ured kasnije v dvorani. Trmfest '97 so omogočili: MOL, SOU, ZOD, Mo-

VEČER, 22. 8. 97

Teatar Gromki v Dubrovniku

V ponedeljek, 25. avgusta, bo ob koncu Dubrovniških letnih iger ljubljanski Teatar Gromki, ki od lanskega decembra s pomočjo Art radionice Lazareti deluje tudi v Dubrovniku, premierno uprizoril plesno-gledališki projekt »Je v glavi« avtorjev in izvajalcev Rosane Hribar, Jane Menger, Ivana Petermeja in Andreja Moroviča. Dan pozneje, v tork, 26. avgusta, bo Teatar Gromki v Dubrovniku prvič ponovil predstavu »You dig«, plesno-gledališko surrelno kriminalko, mešano s realnim humorjem. Predstava, v kateri nastopajo Niko Kovač, Jana Menger in Rosana Hribar, je premiero doživela julija na dubrovničkom festivalu Karantena 1. O katerem smo v večeru obširno poročali. Slovenski premieri obch novih predstav Teatra Gromki sta napovedani za konec septembra. (va)

Teater Gromki 1996/97

Premiera plesnogledališke predstave *Vladarka*. Na sliki: Andrej Morovič, Jana Menger, Rosana Hribar. (foto Ana Opalič)

Vladarka

Teater Gromki. Založba Beletrina & Teater Gromki, Ljubljana, 1997. Zvok: Teo Martinović. Scenografija: Andreja Suhodolčan, Nataša Tajnik. Igrajo: Jana Menger, Rosana Hribar, Andrej Morovič. Gledališko-plesna predstava.

HISTORIJA: Pisatelj in off-gledališnik Andrej Morovič je promocijo svojega novega romana *Vladarka*, ki je izšel pri mladi založbi Beletrina (to je njihova tretja knjiga), združil s plesno-gledališko predstavo z istim naslovom, čeprav to ni njegova dramatična. S Teatrom Gromki, ki ga je skupaj z Jano Menger ustanovil leta 1995 in mu je bil prvi dom Metelkova v Ljubljani, izredno nadaljuje svoje delo v Dubrovniku, kjer je že predstavil novo produkcijo. Predstava *Vladarka* je vpeta v radiofonski okvir, zato ima zvok kot kombinacija radijske igre in glasbe pomembno vlogo. Naredil in zmontiral ga je v svojem studiu hrvaški jazzist Teo Martinović.

STORIA: Besedilo iz offa komentira dogajanje, komentator pa je sam Bog, ki se razgleduje po Zemlji in svoji pogled fokusira na junaka zgodbe. Pisatelj (Andrej Morovič) se umakne na podeželje, da bi v miru dokončal veliki domači roman. Tik pred koncem - manjkata mu le še dve besedi - doživi "Hanibalov sindrom" (strah pred izpolnitvijo lastnega projekta), kar ga toliko vrže s tira, da se ozre okoli sebe. Navdušen nad sliko pukolične sreče se do te mere preda kmočki lepoti, predvsem v podobi dyeh mičnih deklet (Jana Menger, Rosana Hribar), da se spopostavi s kmetom. S tem doživi vse knečke "travnice" in v spoznanju, da so vsi razen njega (umetniki pa že posebej) hudi paraziti, s puntarskim orožjem vabije umetnikov računalnik in s tem seveda uniči svoje delo. Dejanje bi pripeljalo v čisto kastrafol vendar se stvari kasneje drugate. Po avtorjevih besedah predstava s tolikšno mero (sam)ironije, da meji že na grotesko, ni najbolj radikalno, doslej mediji inji demistifikacijske umetnosti/umetnika. Ob radiofonskem elementu je enako kot njegova pomena za predstavo, sibi ta se "pusti inspirirati" njegovim gibom (človeškim ali živalskim), da bi našel poveski način parodiral življenjske situacije. Pravi Morovič, da bo po premisu v Maibornu, kjer bo istočasno bil ogled tudi krestava ilustracij Marka Jakšeta, gostovala še drugod po Sloveniji. Narodni dom, dvorana Kibla, Maribor. Premiera plesno-gledališke predstave ob 22.00. Vstop prost.

Novi roman Andreja Moroviča

Med mladenkama poplesujoči možakar na zgornji fotografiji je Andrej Morovič, razlog za razposajenost na odru Galerije SOU - Kapelica na Kersnikovi 4 v Ljubljani pa je izid njegove nove esejske zbirke *Vladarka*. Delo, ki je izšlo v novi leposlovni esejski zbirki Beletrina v okviru SOU - Studentske založbe, so ta teden predstavili v Ljubljani, Kopru in Novi Gorici, nastopi pa so pospremljeni s posebno gledališko-plesno predstavo v izvedbi avtorjevega Teatra Gromki, v kateri poleg Moroviča nastopata še Jana Menger in Rosana Hribar. *Vladarka* je prvoosebna pripoved junakinje, ki se ji marsikaj - na otoku Silba, v Berlinu, New Yorku in drugod - zgodi marsikaj. Predstava *Vladarka* pa je nekaj drugega: hahlja se nekofokusiranemu, mnogosteznemu duhu današnjega časa, nastala je, uporabljajoč principe "sekspresnega spektakla" - novega gledališkega žanra, ki ga od leta 1995 razvija Teater Gromki.

MURSKA SOBOTA**Mikk**

Vladarka: Teater Gromki, Založba Beletrina & Teater Gromki, Ljubljana, 1997. Gledališko-plesna predstava. Ob 21.00 (izven). Vstop prost.

KOMEN**Na prostem**

Nastanek sveta. Ognjeni kiparji. Teater Gromki, RS, Primot Oberžan (bobni). Ekspresni pirotehnični gledališki spektakel. Ob 20.30.

V PETEK, 4. APRILA 1997 OB 22.00
Premierna predstavitve
Vladarke Andreja Moroviča
z razstavo ilustracij Marka Jakšeta

VLADARKA

KOPER**Gledališče koper**

Vladarka: Teater Gromki, Založba Beletrina & Teater Gromki, Ljubljana, 1997. Gledališko-plesna predstava. Ob 20.00 (izven). 1100 sit. Vstop prost.

Galerija Kapelica

Vladarka: Teater Gromki, Založba Beletrina & Teater Gromki, Ljubljana, 1997. Gledališko-plesna predstava. Ob 20.00 (izven). Vstop prost.

Vladarka
Andreja Moroviča

Nova knjižna zbirka Beletrina je nedavno natisnila roman **Andreja Moroviča** z naslovom *Vladarka*. Delo bodo predstavili v Galeriji ŠOU – Kapelica v sredo ob 20. uri, in sicer z gledališko-plesnim dogodkom *Vladarka* v izvedbi *Teatra Gromki*. Nastopili bodo **Jana Menger**, **Rosana Hribar** in **Andrej Morovič**.

Vladarka, Gromki in ilustracije

Nedavno je v knjižni zbirki Beletrina, ki deluje v okviru Studentske organizacije, izšla novost **Andreja Moroviča** *Vladarka*. O tem ste lahko brali že včeraj; avtor bo knjigo v soboto predstavil v Jazz klubu Gajo, predstavil pa jo bo tudi danes ob 22. uri v Kibli (Narodni dom) v Mariboru. Ob tem si boste lahko ogledali tudi plesno-gledališki performans *Teatra Gromki*, ki so ga pripravili posebej za *Vladarko*. Marko Jakš bo razstavil še svoje ilustracije, ideje pa je prav tako dobil iz *Vladarke*.

Tako se bodo predstavili v petek v Mariboru, v soboto v Ljubljani, videli pa jih boste še v nedeljo ob 21. uri v Murski Soboti (MIKK), v sredo, 10. aprila, ob 20. uri ponovno v Ljubljani (Galerija ŠOU – Kapelica), v četrtek, 10. aprila, ob 19. in 20. uri v Kopru (prvič v knjigarni Libris, zvečer pa še v Gledališču Koper) in v petek, 11. aprila, ob 21.30 v dvorani Občine Nova Gorica. (im)

Teater Gromki 1996/97

Festivalsi

Pločena događanja u Karanteni

Novi festival budi sjećanja na glasovite Dubrovačke dane mladog teatra s početka osamdesetih godina

Karantena br. 1, Dubrovnik, 19-22. srpnja 1997.

Letno i festivalsko izdanje *Dubrovnika* ovoga srpnja obogaćeno je novim, po svemu alternativnim, uduškom Grada. Iznova mi nudeći mogućnost pustolovine i živjan već osvojenih etabliranih susrećušta umjetnika i muza. Zsigurno je, unučujući ključne od Grada glumcima, Knez na Sponzi službu moguću podvala koja će se dogoditi desetak dana ili noći kasnije u obilježjen povijesnom prostoru Lazareta. Art radionica Lazareti iz Dubrovnika i Teatar Gromki iz Ljubljane organizirali su od 19. do 22. srpnja plesnokazališni festival pod naslovom *Karantena br. 1* i tako, usporedno s programima Dubrovačkoga ljetnog festivala, ostvarili davno linjajuću primisao o ponovnom povratku alternativnog, rubnog ili eksperimentalnog u Dubrovnik, koji je nekod znao i u krlu svoga Festivala prepoznati europsku kazališnu svježinu ili domaći eksperimentalni izlet u mogućim »dalekosežnim posljedicama«, još neizbježila prisjećanja na Dubrovačke dane mladoga teatra i nekadašnje festivalske ponuče scene i serendade, ka'da su ovoga ljeta iznova prepoznata na novim stranicama ljetnoga albuma koji bi se, najdajmo se, trebalo listati i ubuduće. Inauguralni programski izbor *Karantena br. 1*, ponudio je predstave i nastupe plesnih i kazališnih grupa i pojedinaца iz Slovenije i Hrvatske. Nina Meško: *Watching Alice*, Gregor Kamnikar: *Inbetween*, Anja Medved: *Noć*, Suzana Kontut: *Quintet*, predstava *Tango* Teatra *Lero*, *Prva velika hrvatska izložba* Kazališne družine *Pinklec* te zajednički projekti Art radionice Lazareti i Teatra *Gromki: You dig* i *Opera/rad* — popis je autora, naslova i izvođača koji su redovito u ponoć, kada bi Zeleni s Gradskoga zvonika *rebatili* spomenutu *izv.*, postajali dijelom projekta koji je, ove godine, preferirao neverbalni teatar i ples tijela u dostuhu s, poslužimo se nazivom performansa Božidara Jurjevića, *karantenskim okruženjem*. Upravo izdvojevna scenska poetika dovoljno razvidnih različitih esetika bila je sušta suprotnost ostaloj dubrovačkoj kulturnoj ponudi. Upravo zbog toga *Karantena br. 1* privukla je tek privržen krug poklonika, pomalo možda i nedovoljan s obzirom na kvantitet, ali indikativan i znakovit s obzirom na svoji unutarumjetnički i nakanu. Slaven Tolj i Andrej Morović organizirali su uz festival i nekoliko pratećih programa, od kojih posebice treba izdvojiti izložbu skulptura *Obični ljudi* Daruke Gijjanović i 32-plita nadahnutu lutkarskim kazalištem, ali i neke interne događaje u *Udobu Otok*. Ovoljetno okupljanje oko *Karantene* možda je, zbog nedovoljne i neadekvatne promidžbe, ali i nešto drukčijih ili izmijenjenih navika posjetitelja, sličilo ponekad i okupljanju ostavljenih i posvećenih, sebi dostatnih. Međutim, vrijednost održana festivala upravo je u svježini i izvaninstitucionalnosti, iz čega je, nužno, uz promišljeni izbor aktera, ostvaren program koji itekako obvezuje i privilježe sljedeće ljeto i nove posvećenike *Karantene*, Dubrovniku itekako potrebne. Napokon, ne slučajno, vrijeme i sudbine prepoznate u Lazaretima i u *Karanteni* itekako su zrcalili dah i duh Grada koji svoje razgledničko lice vješto podmeće neupućenom. A nalije ostavlja svojoj utih u koju se spretno ulijuje hineći uvriješnost i sklad. Do nove prigode.

Vijennas (111), 31.7.97

LAZARETI Dubrovnik, 23.8.97

Nastupa Teatar »Gromki«

U lazaretskoj Karanteni izvest će se u ponedjeljak i utorak, 25. i 26. kolovoza dvije plesno-kazališne predstave koje potpisuje Teatar Gromki, u suradnji s Art radionicom Lazareti. Prvo je dana to je predstava u glavni u kojoj nastupaju Jena Mehger, Rosana Hirbani, Ivani Peternelj i Andrej Morović, dok ćemo u drugoj sljedećeg dana moći vidjeti uz Janu i Rosanu glumca dubrovačkog teatra Nika Kovčaka, obredinjene naslovom *You dig*. Obe predstave počinju u 22 sata, a ulaznice su 15 kuna.

DUBROVACKI MESINER

HRVATSKO SLOVO 1. KOLOVOZA 1997.

Alternativa

Mladi inicijator alternativnih događanja u Gradu Slaven Tolj naravno, zna da su Lazareti građevinski kompleks na prekršnim pločama s pogledom na Lokrum i Gradsku luku, još u XVI. stoljeća služili kao karantena za židovima koji su željeli ući

Grad da bi se nakon određene roka u Dubrovniku mogli slobodno kretati. Zato je simbolički ironična Toljeva odluka da plesno-kazališni festival u organizaciji Art radionice Lazareti i Teatra Gromki nazove KARANTENA br. 1. Upravo je u Lazareti svakog ljetnog početkom u ponoć, kada bi Zeleni predstavili u Dubrovačkom ljetnom festivalu (sinjorski) nedostiživo skup primamljivih ulaznica od 150 kuna. Međutim, kako od 15. do 7. srpnja u slučaju oplakivanje moćna komadna gledamo zanimljivo ostvarenje mladih umjetnika (a je nedostatak buže za istraživanje mladih i drugih umjetnika i Dubrovačkom ljetnom festivalu. Nina Meško izvela je solo plesnu predstavu *Watching Alice*, Gregor Kamnikar plesnu predstavu *Inbetween*, Anja Medved kazališnu predstavu *Noć*, Teatar Lero kazališnu predstavu *Tango*, Suzana Kontut plesno-kazališnu predstavu *Quintet*, K. D. Pinklec kazališnu predstavu *Prva velika hrvatska izložba*, Teatar Gromki plesno-kazališnu predstavu *You dig* i scenski raspoman *Opera/rad*.

Teatar Gromki 1996/97

Performans Vladarka v Kibli

Ilustrirana radijska igra

UMETNIKOV SAMOIRONIČNI POGLED VASE - KAKO PRESEČI USTVARJALNO BLOKADO - MORDA Z VRAČANJEM NA KMETE?

Mestno oblečeni pisatelj (Andrej Morovič) molče sedi za računalnikom, takoj sedi za rampo, in "postavlja spomenik nacionalni, če ne celo globalni kulturi". Autorialni, vsevedni pripovedovalec (Bog?) z glasom iz zvočnikov plete zgodbo in jo povezuje z odlomki pisateljevega dela v nastajanju. Očitno ne gre za roman Vladarka, izšel marca pri Beletrini, k temu nas napotuje tematika. Ni urbana, celo svetovljanska, kakor v Vladarki, temveč domača, kmečka. Najprej slišimo "zamelek ljubezenske zgodbe", zatem še zgodbo o dečku, katerega mama je že šestič noseča, ker je dotlej poslušala papeža in se ni zaščitila.

Pisatelj se je morda preselel na deželo, saj na oder priskakljata plesalki Jana Menger in Rosana Hribar, ženski del Teatra Gromki, kot kmečki lika. Oblečeni v malokarirasti sraciji, rjavi kriki, z rutama na glavi, obuti pa v težke gležnarje. Pisatelj ob srečanju z njima prične

Teatar Gromki: Rosana Hribar, Jana Menger in Andrej Morovič na petkovi premieri performansa Vladarka v Kibli

Posnetek: Igor Napast

kmečkati liste z leposlovjem in ju cilja z njimi, pripovedovalec pa pove, da so to dragoceni tartufi, ki jih neuki kmetici ne razpoznata in zato umestita med plevel, medtem ko na obredno glas-

bo prikazujeta poljski delovni ples.

Vrhunec pomeni pisateljeva ustvarjalna blokada, v premoru katere se ta začuti kmeta in s kotno brusilko v hipnem uporu proti umet-

niškim parazitom razreže računalnik, s tem pa svoje delo. Iz objokovanja nad samodestrukcijo ga povlečeta kmečki dekleti in družno zaplešejo na židovski poročni klezmer. Ob koncu jih vse "požre" ogromna knjiga (likovno opremo sta naredili Andreja Suhodolčan in Nataša Tajnik), pisatelj pa se znova navdušuje nad lastnim ustvarjanjem. Predstava se zaključi z novinarsko konferenco, kjer pripovedovalec (parodija na Beletrinino urednik?) predstavi "avtorja srednje rasti in starosti", navzoče pa povabi, naj vendar kupijo knjigo, znizano za devetsto tolarjev. Žal tega nihče ne stori.

Samoironija je prisotna vseskozi - v zvoku in gibu. Najpomembnejši element performansa Vladarka je zvok, delo hrvaškega jazzista Tea Martonovica, takoj zatem pa gib uveljavljenih plesalk - Mengerjeve in Hribarjeve. Javna radijska igra z miniaturnimi plesno-dramskimi vloži.

Urška Černe

DUBROVAČKI VIJESNIK

"Gudešna antena"

Izredni programi Art radionice Lazareti kot v novoj suradnji s teatrom Gromki več prvih predstavljajem prodave "Gudešna antena" - surrealno prapovijesne drame održane u ponedjeljak 10. veljače u Lazaretima, nagovještavaju zanimljivo testirano pogodbe koje kako se može dizajnirati s oblikom efektima i različitim aktivnim atrakcijama, osvrćući privlačan scenički projekt i do 15. plesno ser. Jeokupio zemalji prvih posjetitelja različite hobi, polovno je u pravu na nedavni premijerni nastup i čini se najviše ugodne kulturne - zanimljive i zanimljive gradu. U svakom slučaju, nam je nesvakidašnje ali privlačne.

Jana Menger i Suzana Hribar, slovenske plesalke, na godinu su se dana doselile u Dubrovnik i u Lazaretima uspješno vode radionicu za suvremeni ples i priređuju predstave. Doselilo se i mladi slovenski "Teatar Gromki" - jer je odmah mogao početi raditi - koji danas vodi glumačku radionicu i priređuje dramske predstave. Već je, u sjajnoj radnoj atmosferi, bio postavljen balet "Labuda jezero", u kojem su sudjelovali mnogi mladi ljudi okupljeni oko "Lazareti" i "Otoka" - plesali su pipničari, tehničari, slikari.

U je radna. Jukiška alba moštera posebice važna zbog činjenice da se, zbog toga što u Zagrebu više, nema posla, u Grad vraćaju mladi ljudi koji su diplomirali na zagrebačkim fakultetima. Oni se, dakle, ne vraćaju u prazan prostor, nego se imaju gdje angažirati, posebice oni s umjetničkim ambicijama. Zato se danas u Lazaretima i "Otoku" rade vlastite produkcije i sve manje iz drugih sredina preuzimaju

Plesno-gledališki festival u Dubrovniku

"Teatar Gromki in Art Radionica Lazareti iz Dubrovnika bosta letos prvič organizirala mednarodni plesno-gledališki festival Karantena 1, ki bo potekal od 15. do 22. julija v Dubrovniku. Na festivalu bodo predstavljene nove produkcije neodvisnih hrvaških in slovenskih gledaliških skupin, in sicer: Watching Alice v režiji Nine Meško, Inbetween režiserja Gregorja Kamnikarja, Noč v režiji Majje Medved, Tango v izvedbi gledališča N. Lepo, Quinnet režiserke Suzane Konc in domača nastavovna Prva velika hrvaška izložba gledališča Pankić. Ob koncu bosta izvedli Gromki & Art premierno pripravila dve predstavi z nastavovno dig in Operudela.

Pisatelj Andrej Morovič, (so)ustvarjalec teatra Gromki, pred gostovanjem v Kopru

Udejstvovanje na več stezah

KOPER - Koprčan Andrej Morovič, avtor šestih romanov in pol. Polni zato, ker je bil tu krajši, vendar se ga z njim koprška občina in zakonec Vida in Andrej Medved "lansirali v svet literature". Za njim sta izšli še zbirki zgodb Prosti tek in Ilomila la petrola ter romani Padalci, Potapljači in Vladarka. Po letih potepanja po tujini se je Morovič pred časom vrnil domov. V sredo in četrtek prihaja v koprško gledališče s teatrom Gromki.

- Zakaj pisatelj postane režiser?
"Z gledališčem sem se začel ukvarjati, ker mi je pisateljski poklic postal nekoliko dolgočasen, prezeek. Prek literarnih večerov, ki sem jih hotel malo drugače zastaviti, sem počasi vstopil v gledališko sfero."
- Vam je kot pisatelju manjka stik z občinstvom?
"Zelo. Zato ima tudi naše gledališče ta trenutek več vej. Delamo improvizirane predstave, klasične predstave, teatarske spektakle, ambientalne predstave, instantne spektakle."
- Instantne?
"To je tako imenovani underground žanr, ki ga delamo z vseh vetrov zbrani profesionalci. Te so mi najbolj všeč, ker so to bliskovite stvari. Zjutraj si izmislimo zgodbo, popoldne jo vadiamo, ob osmih je prva vaja, ki je hkrati tudi premiera. In največkrat brez ponovitve."
- Kakšen je odziv publike?
"Odiščen. To so zadeve za manjši krog ljudi, od trideset do šestdeset gledalcev. Prav zdaj delamo nov cikel z naslovom Najneverjetnejše nesreče. Najneverjetnejše spleve. To mi je najbolj pri srcu, ker je po moje najbolj živa, najbolj sveža in najbolj duhovita zadevščina, kar se jih ta trenutek dogaja v gledališču. To so surrealne, odštekane zadeve, ki nas popeljejo skozi več svetov. Publika dostikrat postane glavni del predstave."

Glasbeno-baletni spektakel Teatra Gromki

- Zakaj ime Gromki?
"Ime je nastalo je po naključju. Pozneje pa sem ugotovil, da je odiščno, ker se ga da uporabljati in promovirati na različne načine. Vsekakor pa zato, ker ima v sebi praslovanski koren, ker po eni strani asociira na nekaj glasnega, po drugi na nekaj skromnega."
- Režijo v glavnem podpisujete skupinsko. Še vsi ustvarjalci predstave?
"Ja. V principu stvari delujejo tako, da se ima vsak pravico 'stikati' v karkoli, dokler ima kaj povedati, seveda. Vsak dela tisto, kjer se mu zdi, da lahko kaj da. Tako delamo predvsem zato, ker se mi zdi, da hierarhičen način ljudem onemogoča, da bi dali vse od sebe. Ta naš način je včasih res naporen, vendar funkcionira, ker izveleč iz ljudi zdravijo energijo, ki se potem odrazi tudi na odru in se prenaša na publike."
- Kakšna je naveza Gromki - Dubrovnik -

Andrej Morovič: "Moja troedinost - pisanje, sodelovanje v gledaliških predstavah in organiziranje festivalov - bu verjetno trajala še nekaj časa."

Slovenija?

"Po dolgih letih tujine, recimo temu, nontadnega življenja sem prišel nazaj. Tu me je začelo zelo hitro utesnjevati. In potem sem pač iskal možnost, da bi lahko živel med dvema mestoma. Za Dubrovnik smo se delno odločili tudi iz posebnih pragmatičnih razlogov, ker so nam tam pod relativno ugodnimi pogoji nudili čudovite razmere za vaje in tudi za predstavitve. Pa seveda tudi zaradi morja. Totalno sem zasvojen z morjem."
- Nastopajo z vami tudi hrvaški igralci?
"Ja, v predstavi You dig ima hrvaški igralec Niko Kovač glavno, in skoraj tudi

legenda, ker smo bili v Dubrovniku povzmi, ko se tam nič ne dogaja. V tem času smo naredili dva krásna spektakla, ki sta bila zelo dobro sprejeta. Na premieri smo imeli potem 150 ljudi, kar je ogromno za alternativno gledališče."

- Od kod naslov?
"To je parafraza na famozno izjavo Ljuba Wajna iz nekega filma, ko pravi, da sta na svetu dve vrsti ljudi: tisti, ki nosijo pistole, in tisti, ki kopljejo jame. To je predstava proti nasilju, vendar ni zamorjena kritika ali glas vpijočega v puščavi."
- In V glavi?
"To je bil, vsaj za nas, zelo zanimiv eksperiment. Štirje ustvarjalci smo se zbrali v Dubrovniku s praznimi glavami. Tri tedne smo delali in nastala je odigrano duhovita predstava, ki jo je težko opisati. Recimo, da je to zgodba o štirih Marsovcih, ki živijo v nekem čudežnem svetu. Publika nampo reagira z zadržanim smehom izpod trebušne prepone."
- Se s teatrom Gromki pisatelj Andrej Morovič vrača v Koper kot režiser?
"Kot multipraktičar. Moja prva stvar je še vedno pisanje. Že od nekdaj me je zanimalo večstezni udejstvovanje in zdaj sem samo našel konkretne možnosti, da to tudi artikuliram. Moja troedinost - da pišem, sodelujem v gledaliških predstavah in skupaj s kolegi organiziram razne prireditve v glavnem festivalu - bu verjetno trajala še nekaj časa."

edino, možko vlogo. Kovač je bil nekoč zelo znan igralec v jugoslovanskem prostoru. Ker je Dubrovnik klavirno končal na koncu sveta, zdaj dela v njihovem lokalnem gledališču. Poleg njega imamo v ekipi tudi Tea Martinovića, izvrstnega glasbenika iz Dubrovnika, ki je naredil glasbo za obe predstavi. Izredno smo veseli, da smo ga srečali."
- Zakaj vas, kot ste zapisali v Nedelu (14. 9. 1997), hltlj od "vsega vajene ljubljanske publike zanimata občinstvo v provinci?"

"Zaradi najnovejše zgodovine, ko se vse centralizira in fokusira v Ljubljani, mestu, ki je glede na svojo velikost zelo kulturno razvito. Negativna plat tega je, da je tam publika vsega sita. Naj se zgodi karkoli, odmev bo vedno enakomilen. Ljudje v tako imenovani provinci pa so veliko bolj odprti in bistveno bolj sodelujejo, na nek način so bolj poštini. To je za naš teater zelo dragoceno, saj nas bolj kot establishment, lepe etikete in veliko denarja zanimajo komunikacije z ljudmi. Kadarkoli smo nastopali zunaj, je bilo vedno super, v Ljubljani pa vedno še kar."

- V Koprto boste v prihodnjih dneh nastopili s predstavama You dig in V glavi. Kako bi ju na kratko predstavili?

"Obe predstavi sta financirani izključno iz slovenskih virov, vendar smo se zaradi ekonomičnosti odločili, da ju postavimo v Dubrovniku. Predstavo You dig, ki bo prva na sporedu v koprskem gledališču, smo v Dubrovniku pokazali dvakrat, julija na mednarodnem gledališkem festivalu, ki smo ga mi organizirali, in oktobra ob koncu Dubrovniških letnih iger."

- Kakšen je bil odziv?

"Odiščen. Niko Kovač je tam legenda, vendar smo tudi mi zelo hitro postali

Teater Gromki bo v koprskem gledališču gostoval 25. in 26. septembra. V četrtek bodo s predstavo You dig nastopili najprej ob 14.30 in jo ponovili ob 20. uri. V petek ob 20. uri bo na sporedu njihov projekt V glavi.

legenda, ker smo bili v Dubrovniku povzmi, ko se tam nič ne dogaja. V tem času smo naredili dva krásna spektakla, ki sta bila zelo dobro sprejeta. Na premieri smo imeli potem 150 ljudi, kar je ogromno za alternativno gledališče."

- Od kod naslov?
"To je parafraza na famozno izjavo Ljuba Wajna iz nekega filma, ko pravi, da sta na svetu dve vrsti ljudi: tisti, ki nosijo pistole, in tisti, ki kopljejo jame. To je predstava proti nasilju, vendar ni zamorjena kritika ali glas vpijočega v puščavi."
- In V glavi?
"To je bil, vsaj za nas, zelo zanimiv eksperiment. Štirje ustvarjalci smo se zbrali v Dubrovniku s praznimi glavami. Tri tedne smo delali in nastala je odigrano duhovita predstava, ki jo je težko opisati. Recimo, da je to zgodba o štirih Marsovcih, ki živijo v nekem čudežnem svetu. Publika nampo reagira z zadržanim smehom izpod trebušne prepone."

- Se s teatrom Gromki pisatelj Andrej Morovič vrača v Koper kot režiser?
"Kot multipraktičar. Moja prva stvar je še vedno pisanje. Že od nekdaj me je zanimalo večstezni udejstvovanje in zdaj sem samo našel konkretne možnosti, da to tudi artikuliram. Moja troedinost - da pišem, sodelujem v gledaliških predstavah in skupaj s kolegi organiziram razne prireditve v glavnem festivalu - bu verjetno trajala še nekaj časa."

CVETA GUZEJ - SABADIN

novosti IZ KOPRA

Gledos

Gledališki festival - Od pon 22. 9. do sob 27. 9.

Gledališki festival Gledos, letos drugi po vrsti, bo potekal v Kranju v Starem pokritem bazenu. Festival skuša podpreti tako imenovano oti ali neinstitucionalno produkcijo in njene akterje. Organizator festivala je Gledališče čez cesto iz Kranja, umetniški vodja je Špela Trošt, tehnični vodja Marcandrea Bragalimja, organizacijski odbor sestavljajo Jernej Kaše, Saša Poljak, Ajda Ross in Mojca Urankar. Po lanskem uspelem preboju in odmevnih zapisih v medijih se letošnji festival predstavlja še z več predstavami in kvalitetnejšim programom. V okviru festivala bo od 21. 9. do 27. 9. potekala gledališka delavnica tehniko Lescop. Gledos ustvarja, ki jo bo vodila Maja Stromar, diplomantka te Šole. Pod geslom Gledos razstavlja se od večerj pa do 28. 9. na razstavi Krik, predstavljajo slovenski fotografi: Boštjan Doma, Miha Fras, Diego Andres Gomez, Marcandrea, Barbara Sršen, Jane Stravs in Franci Virani. Gledos na ulični bo napovedal festival danes ob 11.00 na Glavnem trgu v Kranju, kjer se bosta množično predstavili gledališče Steps iz Izole in Gledališče čez cesto iz Kranja, obe z 2. letnima predstavama. Izolčani v predstavi *Hinčete igrati z nami* v režiji Zvonka Radojeviča, domačini pa v predstavi *Giama xp* v režiji Marcandrea Bragalimja. V okviru festivalu bo svojo petnajstletno praznovanje kranjsko Gledališče čez cesto s predstavo *Vrnitev* po literarni predlogi Bruna Jasienskega *Plesnik* v režiji Marcandrea Bragalimja in dramaturški adaptaciji Špela Trošt. Premiera slovenske prauzvedbe bo danes ob 21.00, prva ponovitev pa v ponedeljek, 22. 9., ob 21.00 kot otvoritvena predstava festivala. Program se bo v torek nadaljeval s plesno predstavo *Suzanne Kocout, Quinier*. V sredo je na sporedu *Krčar, Kralj* koreografja Ivana Peterneleja, v četrtek *Jezus F* gledališča Glej v režiji Tomaža Stručla. Petek prinaša dve prestavi: avtorsko monodramo Matjaža Javnička *Od boga poslan* in gledališko predstavo *Nasa kabineta Don Juan internacional fucker/Roka roko unije*. V soboto sledi predstava skupine *Int Au, senik* v režiji Tomaža Stručla in avtorski projekt Nataše Burger *Nancizanka 320*. V nedeljo bo prvič v Sloveniji prikazana plesno-gledališka predstava *You Dig* Teatra Gromki v režiji Andreja Moroviča. (K. Ž.)

Festival bo potekal od 22. 9. do 28. 9. v Starem pokritem bazenu v Kranju (nasprotni sepnica) 800, 600 sit.

Teater Gromki 1996/97

KUD France Prešeren

Cesarjeva nova oblačila C. Andersena/Milan Jesih. Lutkovno gledališče Jureta Pengova. Režija: Helena Šobar Zajc. Lutkovna predstava-komedija za mladino in odrasle. Ob 19.00. Študentski kulturni dnevi.

You dig, režija, koreografija, kostumi: Teater Gromki/Teater Gromki, 1997. Scena: Mitja Ficko in Brane Hojnik. Nastopajo: Niko Kovač, Jana Menger, Rosana Hribar. Plesno-gledališka predstava. Ob 21.00.

10. 10. 97 Dnevnik 15

Teater Gromki (prizor s predstave *You dig*) bo v soboto v KUD France Prešeren ponudil premiero predstave *Je v glavi*

nedelja, 28. 9. ob 21.00

Teater Gromki

(plesno-gledališka predstava)

režija, koreografija, kostumi Teater Gromki
nastopajo Niko Kovač, Jana Menger, Rosana Hribar
zvoč. Teco Martinovič
luč. Miran Sulterič

Premierni pospev je očito naročil uboj lastne žene. Na njegovem gosposvu garata mladi dekletti v pral sušilci kot delavki. Gospod ju brezobzirno izkorišča, še posebej, ko ga v sanjah račne preganjati mrtva soproga. Nesiljeje kulminira v poselitvo, ko na svet privekalo otroci. Je gospod naseljal ves mah in uslužen. Dekletti prvič povabi v svojo residence, kar ti kmalu izkorišča za sladko maščevanje...
"You dig" skuša brez besed čim jasnije in nevsiljivo podati dramatično sliko izkrivljenih družbenih odnosov. Surezna kriminalka z obliko zelo realnega humorja.

KOPER

Gledališče Koper

Je v glavi. Režija, koreografija in scenografija: Teater Gromki. Teater Gromki, 1997. Nastopajo: Jana Menger, Rosana Hribar, Ivan Peternele, Andrej Morovič. Zvoč.: Teco Martinovič. Kostumi: Berta Miloš. Nocojnja predstava neodvisnega gledališča Teater Gromki, ki gradi svoje predstave na humorju, uvojalnosti in interdisciplinarnosti nima zgodbe v običaj-

nem pomenu besede. V plesno gledališki predstavi nastopajo štiri nenavadna bitja, ki živijo v čudilnem nedoumljivem svetu. Medsebojni odnosi menjajo čud, stroj, ki na nek način pogaja vse skupaj, pa nagaja. Slovenska premiera. Plesno gledališka predstava. Ob 20.00. 1000 sit.

KOPER

Gledališče Koper

You dig, režija, koreografija, kostumi: Teater Gromki/Teater Gromki, 1997. Scena: Mitja Ficko in Brane Hojnik. Nastopajo: Niko Kovač, Jana Menger, Rosana Hribar. Surezna kriminalka *You dig* je dožvela premierno uprizoritev na mednarodnem gledališkem festivalu Karantena 1 v Dubrovniku, ob zaključku Dubrovniških letnih iger. V njej poskušajo skoz zgodbu dveh deklet, delavk, ki ju brezobzirno izkorišča njun gospodar, brez besed predstaviti dramatično sliko izkrivljenih družbenih odnosov. Plesno-gledališka predstava. Ob 20.00. 1000 sit.

Tiči bobniš

Scenski spektakel

Premiera glasbeno-pirotehnično scenskega spektakla v izvedbi Teatra Gromki & The Stroj.

Plesno - gledališka predstava sprevržene morale

Nedolžno maščevanje

KOPER (imp) - Malodane pomirjujoče je deloval možakarjev obraz, ko ga je obhsjal snop svetlobe. Tiktakanje ure, nerazumljive besede so hučno odmevale v skoraj prazni gledališki dvorani v Kopru. Na prste dveh rok bi nas lahko prešeli - tiste, ki smo si minuli četrtek odtegnili tri četrt ure in se zatopili v zgodbo *You dig*, plesno - gledališko predstavo Teatra Gromki.

S počasnimi prebujajočimi gibi in utrujenim obrazom sta se počasi dvignili, nato pa, kot bi trenil, pričeli s svojim že rutinskim garanjem na polju. Povsem ju je zasužnjil ta brezobzirni, izprijeni stavec. Mrtvaški ples se je stopnjeval v angelsko prefrljenost, ki jo je, nasilno, prekmil val bojevitega odpora. Strah je pretrgal trenutek sprostitve. Nemo, trdo, brez trohice sle po življenju sta ubogi mladi dekletci premikali svoji izčrpani telesi. Na trenutke tog, lesem gibi so nehote spominjali na Ostržka in njegovo žalost.

Predstava *You dig* skoraj brez besed, vendar s prepričljivo, obenem nazorno igro igralcev - v vlogi deklet sta nastopili **Jana Menger** in **Rosana Hribar**, **Niko Kovač** pa je igral njuno nočno moro - slika enega od izkrivljenih prizorov današnje družbe.

V sanjah ga je preganjal duh mrtve soproge. Njeno smrt je naročil, ta brezdušni stavec, mladi dekletki pa zasužnjil in neutrudno izkoriščal. In kako bebavo se je veselil, ko so na svet privekali otroci, sadovi njegovega posilstva. Povsem se je raznežil. Dekletci, sprva obtavljajaje, nato pa povsem odločno sta njegovo slabost izkoristili za

ŠTUDENTSKI KULTURNI DNEVI '97

V soboto 18. 10. 1997 ob 14.00. Srečanje študentskih ljubiteljskih pevskih zborov v cerkvi Vseh svetih na Zalah, ob 18.00 *stvarski kratki film 90-a leta* v Kinoteki, ob 19.00 *komedija lutkovnega gledališča Jože Pengov »Cesarjeva nova oblačila«* v KUD France Prešeren, ob 20.00 *koncert Studentov Akademije za glasbo* v mali dvorani Slovenske filharmonije, ob 20.00 *predstavitve Uterame delavnice* v Galeriji SKUC, ob 21.00 *Teater Gromki »Je v glavi«* v KUD France Prešeren, ob 22.00 *koncert skupine Srečna mladina* v Klubu K4.

Premierni pospev, 27. 9. 97

Avkcije pod Slovenci

Pred kratkim so pripravili avkcijsko prodajo likovnih del mlajših slovenskih umetnikov, pretežno študentov in absolventov ljubljanske ALU na Metelkovi in zagotavljam vam, da je bilo to doslej najuspešnejša avkcija pod Slovenci.

Pred nekaj leti so slovenske medije preplavili bombastični oglasi, ki so napovedovali ustanovitev prave pravcatne avkcijske hiše, kakršne so čestitljivi Sotheby's (ustanovljen 1744), Christie's (ustanovljen 1766) in dunajski Dorothium. Za projektom je stala ena od večjih domačih bank, v njenemu imenu pa ljudje, ki so si

men dvig cene - in samo takrat je mogoče govoriti o vsotah, ki so večkrat presegle estimacijo oziroma o avkcijskih rekordih. Množična občila praviloma poročajo zgolj o njih, zamolčijo pa ostalih devetdeset ali petindevedeset odstotkov avkcijskih rezultatov, zato laično bralstvo in poslušalstvo zlahka nasede zmot-

ni dražbe, ker je izkupiček obéutno manjši od pričakovanega, firbci, ki niso mogli zadovoljiti voajerskih vzgibov, in redki kupci, ki so se jim dali v zobe. Zato se večina interesentov za posamezne predmete raje poskuša po dražbi diskretno zbarantati za ceno in priti do željenega stran od radovednih pogledov privoščilne in

Avkcija na Metelkovi

1. avkcija v samostojni Sloveniji (7. november 1991)

predstavljali, da sta pripravljane in izvedba avkcij zgolj način, kako brez velikega truda priti do velikih denarjev. Z osupljivo aroganco in nastoparštvom so si domišljali, da je dovolj, če so potek avkcije videli v kakšnem filmu ali televizijski nadaljevanki, pa imajo vse, kar je treba o tej dejavnosti vedeti, v mezincu - treba jim je le nastaviti vrečo in jo začeti polniti. Iluzije so se jim seveda kaj kmalu razblinile in o "slovenskem Sothebyju" danes ni ne duha ne sluha. Zakaj?

Vzrok je zelo preprost: pohlep nikakor ne more biti vodilo resne avkcijske hiše, o bogatenju čez noč pa lahko sanjajo samo tisti, ki namesto na delo in znanje stavijo na spekulacije in naključja. Šibka plat tveganja je seveda tudi možnost, da vse (ali vsaj veliko) izgubiš. Tveganje je toliko večje, če se lotiš dejavnosti, ki v nekem okolju še ni vpeljana in pri tem izhajaš iz popolnoma napačnih predpostavk. Usodna napaka pri prirejanju avkcij je, da imaš potencialne kupce za bedake. Le bedak bo namreč nasedel izključni ceni, ki je enaka ali višja od cene istovrstnega artikla v običajni (neavkcijski) prodaji. Zlasti za umetniška dela in starine velja, da so njihove izključne cene na avkcijah tudi do šestdeset odstotkov nižje od zneskov, kakršne za njih v povprečju zahtevajo v prodajnih galerijah, na sejmih in v antikvariatih, se pravi, od estimacijskih cen. Le izjemoma se zgodi, da se za posamezen lot (artikel pod določeno zaporedno številko na dražbenem seznamu oziroma v avkcijskem katalogu) spustita v srditi boj dva ali več interesentov, kar ima za posledico izje-

nim predstavam o bajnih zaslužkih avkcijskih hiš in lastnikov na dražbi ponujenih predmetov. Prav ta zamolčani "zavržek" je tisto, zaradi česar so avkcijske dvorane po svetu bolj ali manj polne in avkcijske hiše največkrat finančno uspešne. Ljubitelji, zbiralci umetnin, starin in vsega drugega, kar si je mogoče predstavljati pod posplošeno oznako "collectibles" (najrazličnejših stvari, ki jih ljudje zbirajo), namreč vedo, da bodo z malce sreče na avkciji kupili željeni artikel bistveno ceneje kot drugje, če pa bodo zanj odšli več, bo zagotovo nekaj posebnega, v pomiselnih zbirkah in v zavist vsem, ki so ga spregledali.

Drug vzrok, zakaj se avkcije pod Slovenci nikakor ne primcijo, je njihova deklarirano javna narava. Kupovati na licitaciji avtomobile ali nepremičnine, to se gre, toda umetnine in starine - prosim vas! Sar to je vendar nekaj nezasižanega, kako mizotino!, s "stvaritvami duha" se vendar ne trguje, ostati morajo "splošna družbena last", ne pa, da si jih prisvajajo posamezniki, ki imajo že tako vsega dovolj in si drznejo to celo razkazovati! Skrivaška psihologija je med podalpskimi kozolci močno zakoreninjena in na tistih nekaj redkih avkcijah, ki so jih doslej priredili (naivečekat z namenom, da izkupiček podarajo v človekoljubne namene) v kozolec republike, so prevladovali firbci, ki so predvsem frustrirano prežali, kdo bo kdaj dvignil roko, prav malo pa jim je bilo mar, kaj in za koliko bo ponudeno napradaj. V takšnem vzdušju se seveda le redki odločijo, da se bodo izpostavili, in na koncu dražbe so poparjeni vsi - organizator-

opravljive publike. Vzorec se ponavlja iz avkcije v avkcijo, zdaj obupujejo prireditelji, zdaj občinstvo, presenečenj in odločilnih preobratov ni, če pa je avkcije kdaj vendarle uspešna, so vzroki za uspeh povsod drugod, le v kakovosti in dejanski vrednosti prodanega ne. In vendar se kdaj zgodi tudi kaj nenavadnega.

Pred kratkim so pripravili avkcijsko prodajo likovnih del mlajših slovenskih umetnikov, pretežno študentov in absolventov ljubljanske ALU na Metelkovi in zagotavljam vam, da je bilo to doslej najuspešnejša avkcija pod Slovenci. Ni ne de, če je imel dražitelj v rokah namesto avkcijskega kladivca kar odlomljeno lato, z dihovitimi komentari, s spretnim spodbujanjem potencialnih kupcev in z gromkimi razglasitvami licitacijskih rezultatov (pri udrinjanju z lato je resda malo pretiravali je pesčici navzočih pripravil vrhunsko zabavo, kupci pa so nazadnje prizorišče zapustili s slikami, risbami in skulpturami, za katere so odšli le nekaj (tolar-skih!) tisočakov ali celo stotakov! Ni kaj, fant ima prirojen dar za ta posel, čeprav ga je menda opravljal prvič in zaresne avkcijske hiše se ni videl od znotraj. Morda ne bi bilo slabo, če bi se samooklicani slovenski avkcionarji zgledovali pri njem, pa še do Londona, New Yorka, Pariza, Ženeve, Milana, Münchna ali Dunaja se jim ne bi bilo treba pomnati, le na Metelkovi bi jim veljalo usmeriti korak. Kdo ve, če se slovenski Sotheby's, Christie's, Phillips, Farnie, Hototé Drouot in Dorothium ne rovcvajo prav tam?

Brane Kovič

Od stopicanja na mestu do sklepanja sporazumov

Na Metelkovi praznujejo 4. obletnico obstoja – Del t. i. squattu živi normalno in dela s polno paro, drugi del je še pod vprašajem – Kmalu nova rušenja?

Minevalo štiri leta od zasedbe bivše vojašnice na Metelkovi. Štiri leta kontroverznih potov, ki so jim botrovala različne politične usmeritve, skandali, stopicanja na mestu... In vendar se je v t. i. squattu razvijal nov družbeni organizem, ki je tu in tam res izgubljal sapo, ko je vegetiral brez vode in elektrike. Zdaj je situacija boljša, stvari se prenikajo na bolje, čeprav v zvezi z nekaterimi tamkajšnjimi objekti »metelkoveci« in mesto še niso dosegli sporazuma.

Najprej predstavimo »nove« (čeprav v večini primerov stare) uporabnike na Metelkovi, ki so z mestom in Retino (kot njihovim pravnim zastopnikom) podpisali tripartitno pogodbo. Najdaljšo ličijensko debato ima stavba *Lovel* (na desni strani pri vstopu v kompleks z Masarykove), kjer delujejo *Autonomne ženske skupine*, kamor se prištevajo *Ženska posvetovalnica*, *Kassandra* (feministična lezbična skupina), *Modra* (društvo za raziskovanje in ureševanje psihosocialnih potreb žensk) in *Prenner klub* (zdrženje intelektualk, ki se ukvarjajo s podobo ženske v medijih).

● Neformalna skupina ustvarjalcev Metelkova Mesto je pripravila festival, ki se bo začel danes in zaključil 20. septembra. Na ogled bodo razstave, pripravili bodo koncerte, gledališke predstave, jazz jam sessione, predstavili neodvisno založništvo, organizirali javno dražbo podcenjenih umetnin ipd.

YHD (Youth Handicaped Depri-vileged – društvo za teorijo in kulturo hendikepa), *Škuc Magnus* (gayi) & *LL* (lezbični Lilii), *Makedonsko kulturno društvo in K. A. P. A.* (kolektiv anarhistično pacifističnih aktivnosti, ki vodi koncertni program v Gala dvorani). Vsem omenjenim društvom od maja letos ne zaračunavajo več najemnic za prostore, ki jih uporabljajo, tako da morajo sami poravnati le obratovalne stroške. Mimogrede, mesto je poskrbelo tudi za odvoz smeti, tako da si naslednji glodalci že iščejo nova domovana.

Mesto je porušilo stavbo *Šola*, ker naj bi prvotno bili ateljeji, nato že nekaj časa delujejo nekateri likovniki – *Jože Barš*, *Marko Švačić*, *Boštjan Novak* idr. –, v stavbi *Pešci*, kjer v obnovljenih prostorih (v notranjosti) delujejo še *K. A. P. A.* (svojimaj) *Dvorano*, avdiosnemalni studio v nastajanju in knjižnico, skupina *Channel 0*, v prvem nadstropju pa je še nekaj sob namenjenih *likovnim ateljejem*. Omenjeni stavbi imata tudi elektriko in vodo, medtem ko uporabnikom sosednjih rušnih objektov mesto še ni dodelilo teh »privilegijev«. Stavbe *Hlev*, *Garaže*, *Hangar* in *Zapori*

(mladinski hotel v nastajanju) so predvidene za rušenje, čeprav so nekatere trenutno ustvarjalni in nenavadni laboratoriji ustvarjalnosti. Tam delujejo *kiparji in likovniki*, *društvo za Soško fronto*, *Teater Gromki*, *Galerija Alcatraz*, skupina *Skivocore*. Na veselje in srečo vseh sedanjih uporabnikov stavb na Metelkovi so se neprijetni »stanovalci« (punksi in eisenkruzterji) s posredovanjem mestnih oblasti izselili in od takrat – ko so izseljenci demonstrativno zažgali avto na dvorišču Metelkove – je na tem kulturnem »delovišču« veliko bolj mirno. Predstavniki t. i. Mreže za Metelkovo (naslednica prvotne Mreže) so tudi dejali, da v omenjenih stav-

bah nihče ne živi, temveč so namenjene izključno uresničevanju programov. Vsi uporabniki prostorov v nekdanjem squattu so se med drugim tudi povezali v neformalno združenje Metelkova Mesto.

Mesto načrtuje rušenje stavb *Hlev*, *Garaže*, *Hangar* in *Zapori*, ker naj bi na tem mestu – po zadnjih napovedih – zgradili likovne ateljeje, pod njimi pa načrtujejo mestno podzemno garažo. Vse to pa so za zdaj še računali brez krčmarja. Metelkoveci so nekatere stavbe zaščitili kot avtorsko delo (opremili so jih z mozaiki, skulpturami in reliefi), čeprav se zaveldajo, da so stavbe v zelo slabem stanju in se njihovem rušenju verjetno ne bo mogoče izogniti. Zato se bodo še dogovarjali, in glede na to, da je na koncu le prevladala želja po sporazumevanju, ostaja upanje, da se bo zadeva »Metelkova« zaključila v obojestransko korist.

JELKA ŠUTEJ ADAMIČ

STAVBE. KI JIH BO MESTO RUŠILO? – V Hlevu, Garaži, mladih ustvarjalcev, ki je ne kaže zavreči. (Foto: Igor Moci)

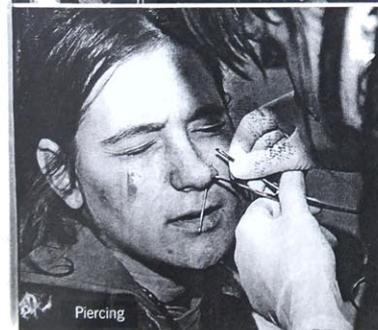
Martenske za 6.000 SIT

Drmrr orto punk festival

Pizda materna

Piercing

Pank: Sejmiteca

V počastitev obletnice zasedbe Metelkove se je v Gala Hali prinenil četrti Drmrr festival, ki je v teh štirih letih bivakiranja v ljubljanskem skvotu, in še zlasti - oživitve pankovskih ritualov doma in po svetu, močno prerastel nekdanje okvire, namreč prijetno anarhično razsajanje v sedaj že porušenem Leglu zla. Pank je po desetletjih izgnanstva na podeželje spet postal verodostojna podkultura, ena od upoštevanih možnosti za preživljanje adolescence, tudi v prestolnici, temu anahronističnemu življenjskemu slogu pa se je namenil ugoditi tudi letošnji festival na Metelkovi. S frizerajem, ki je iz kuštravih pankovcev izdeloval vedno bolj pogoste in ekstravagantne irokeze, z body piercing salonom, kjer so si prebadali meso bolečin in plemenskih označij potrebni, s ponudbo Doc Martens bulerjev po znižani ceni, s številnimi stojnicami s ploščami, fanzini...in prav na koncu, z dvodnevним scenosledom nastopov v Gala Halli. Prav na koncu, zato, ker na Drmrr festivalu še vedno velja - podobno kot na Novem Rocku, kjer je So-

lajoče se občinstvo prignal izpred šanka v avditorij prej dež kot ansambli - da je povsod več ljudi kot na koncertu samem in da bojša glasbeni festival izgleda prej kot korzo z na ambientalno jakost priškrnjeno muziko izza vrat dvorane. Mar naši panksi nimajo denarja za zmerno (700 SIT) vstopnino, da bi slemali ob polminutnih kanonadah trboveljskih C. O. R., retropanku avstrijskih Strahler 80, ali se smejali podengrind teatru ansambla Pizda materna? Morda pa je srž zanimanja naše uporne mladézní, spričo podatkov o izjemnem povpraševanju po bulerjih za 6000 SIT in piercingu za 5000 SIT, usmerjena v zunanje znake pripadnosti in bi se ji prilegla kaka pridiga o pankovski etiki, denimo, kar kaka petnajst let stara tirada izpod peresa dr. Vidmarja?

Itidi po Umeku Umek

Klub K4 je v novo sezono stopil lažji za sto kil nedvomno prvega slovenskega didžeja Umeka, ki je postal prevelik za podzemlje eminentnega ljubljanskega kluba in se je že od začetka poletja ustalil za mešalko izolske Ambasade Gavioli, odkoder kuje težke minimalne ritme mežganja potrebnim množicam. Pa brez skrbi. Zavoljo Umekove premoči in slave se je namreč po domi redilo dovolj umekovskih klonov in mutantov, tako da bodo v K4, v sozvočju s svetovnim trend: butali Bizzý, Dojaja in Lazy, za house v po novem dosti svetlejši depandansi pred šankom pa b belí Lady DJ Ivona, Shark in Nyn. Če izpustimo študentariji in plebsu namenjene večere z juško in starorokovsko nostalgijo ter emtivjade, naj rečemo le, da se je drum&bass definitivno i sosednji klub Metropól in izpraznil sredino plesišče za breakbeatovsko presenečenje lanske se. džeja Trypno in Nova, ki sta spomladi tak živžgala pod znakom Happy Generated People. Ki

■ V torek 22. uradni otvoritvi v kuca v galeriji Šk stonj igrali Fu Groove. ■ V ob osmih zvečer v KUD F. Prešer: ticali bulerji pros nega o-pankovs ansambla BUSINESS. G se! ■ V soboto o

vetih bosta v KIC Idrija žagali tamkajšnja Zab na generacija in postojnski Skytower TEHNOTEDEN: v sredo bosta v K4 lomila k ne ritme Trypno in Nova, v petek pa bodo zasedli didžeji zagrebškega Aquarius. Felver ki in Frajman; Frajman bo v soboto vrtel Propagandi, za after pa bodo poskrbeli gibč: ljaní DJ Isack & The Tribal Movement. bo v soboto prihitel v novogoriški Cream Slater iz Londona, družbo pa mu bodo dela Leo Girardi in Cominotto v Must: momu, veeju pa bodo mežgali Aleksij, Moore in man; v petek bodo v Ambasadi Gavioli Max O. C. Hornbostel, Sputnik in Umek sta pumpala P. Barbato in Vanya, v sobo bodo odebelleli Emy, V. Kanzyani, A. Azzet JAMirko; ■

K4

Klub za vse generacije

spored, vključno z nedeljsi Sundanceom, že dolgo ni v sozvočju z renomejem tehno kluba v Sloveniji, ni več na čelu uvoznikov tujci, je pa zato postal prijatelj peštra mestna diskoteki se je bati le drznosti m nalskih vajencev z Rakove Fužin, kar pa je konec k stal tudi problem Kuda. A in kopicé drugih ljubljanih lokalov ter šele na kon le za pihanje balončkov in trave sposobne policije